

PLANBESKRIVNING

DETALJPLAN FÖR DEL AV FASTIGHETEN SAKAJÄRVI 2:4 M.FL.

Aitik gruvområde

INNEHÅLL

FÖRÄNDRINGAR AV PLANFÖRSLAGET	4
TILLSTÅND	4
INFORMATION	6
DETALJPLANENS SYFTE	7
BESKRIVNING AV DETALJPLANEN	7
ALLMÄN BESKRIVNING	7
GENOMFÖRANDETID	9
KVARTERSMARK	9
VATTENOMRÅDEN	10
BEFINTLIG MILJÖ	10
ÄRENDEINFORMATION	11
MOTIV TILL DETALJPLANENS REGLERINGAR	12
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN	14
PLANBESKED	14
ÖVERSIKTLIGA PLANER	14
DETALJPLANER	14
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	16
RIKSINTRESSEN	16
ALLMÄNT INTRESSE	20
SKYDDADE OMRÅDEN	22
MILJÖKVALITETSNORMER	23
NATURMILÖ	25
LANDSKAPSBILD	32
KULTURMILJÖ	33
HÄLSA OCH SÄKERHET	34
GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN	40
HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN	41
BEFOLKNING OCH BOENDEMILJÖ	43
KLIMAT	46
REKREATION OCH FRILUFTSLIV	46
TRAFIK	47
SERVICE	48
TEKNIK	48
KONSEKVENSER	49
MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	49
NOLLALTERNATIV	49
SAMLAD BEDÖMNING	50
RIKSINTRESSEN OCH SKYDDADE OMRÅDEN	50
ALLMÄNT INTRESSE	52
MILJÖKVALITETSNORMER	54
HYDROLOGI	55
NATURMILJÖ	56
LANDSKAPSBILD	58
KULTURMILJÖ	59
HÄLSA OCH SÄKERHET	60
KLIMAT	63
SOCIALA KONSEKVENSER	63
TRAFIK	64
AVVÄGNING MELLAN ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN	64

GENOMFÖRANDEFRÅGOR.....	65
FASTIGHETER OCH RÄTTIGHETER	65
TEKNISKA FRÅGOR	67
EKONOMISKA FRÅGOR.....	67
ORGANISATORISKA FRÅGOR.....	68
PRÖVNING ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING	69
GRÄNSKVALITÉ	70
UTREDNINGAR.....	71
MEDVERKANDE TJÄNSTEPERSONER.....	72

FÖRÄNDRINGAR AV PLANFÖRSLAGET

Detaljplan för Sakajärvi 2:4 m.fl. granskades under våren 2020 i enlighet med planprocessen (se figur 1). Inkomna synpunkter under granskningen 2020 redogörs för och besvaras i ett granskningsutlåtande.

Sedan granskningen 2020 har detaljplanen reviderats utifrån de förändringar som har skett efter granskningen 2020. Bland annat har mark- och miljödomstolen i dom nr M 2672-18 meddelat tillstånd (ändringstillstånd) till brytning av malm och gråberg i dagbrottet Liikavaara (se rubriken *Ändringstillstånd*). Åtaganden i tillståndet har inneburit att boende i byarna Sakajärvi och Liikavaara har lösts in och flyttat från området.

Sedan den tidigare granskningen har vägplan för ny dragning av E10 fastställts (2022) och vägen är flyttad (2023). Detaljplanens plangräns har anpassats efter vägplanen, vilket innebär att planområdet i de nordöstra delarna minskats. Planområdet har även anpassats efter *Upphävande av del av byggnadsplan för västra Laurajärvi*, laga kraft (2024). Planområdet har även justerats för att minska påverkan på naturvärden. Sedan förra granskningen har det skett förändringar i plan- och bygglagen (PBL). Förändringar omfattar bland annat att kommunen inte längre i en detaljplan kan bestämma omfattningen på bygglov, marklov och rivningslov. Det har fått som följd att samtliga administrativa bestämmelser om minskad lovplikt utgått. Planbestämmelser som utgått ur planen:

- Användningsbestämmelse: VÄG₁: *Väg fram till år 2022, därefter gruvindustri.*
- Användningsbestämmelse W₁: *Brygga för friluftssändamål får anordnas.*
- Användningsbestämmelse W₂: *Öppet vattenområde. Vid sprängning får människor inte vistas vid sjön.*
- Egenskapsbestämmelse: *Byggnader ska placeras minst 10 meter från närmaste byggnad/anläggning.*
- Egenskapsbestämmelse: *Marken får inte förses med byggnad.*
- Egenskapsbestämmelse n₂: *Marken ska bevaras och vegetation ska finnas.*
- Egenskapsbestämmelse m₁: *Skyddsområde där gruvverksamhet ej får förekomma.*
- Egenskapsbestämmelse: *Huvudmannaskapet är kommunalt för allmän plats.*

Ändringarna av detaljplanen är så pass stora att det föranleder en ny granskning.

TILLSTÅND

Boliden har idag tillstånd för gruvbrytning i tre dagbrott: Aitik, Salmijärvi och Liikavaara, varav det är produktion i Aitik och Liikavaara.

ÄNDRINGSTILLSTÅND

Mark- och miljödomstolen i Umeå meddelade 2021-04-29 i dom *nr M 2672-18* tillstånd till brytning av malm och gråberg i dagbrottet Liikavaara vid Aitikgruvan, Gällivare kommun. Tillståndet är en ändring av domstolens deldom 2014-10-03 i mål *nr M 3093-12* och ger således Boliden Mineral AB tillstånd enligt miljöbalken till brytning av malm och gråberg även i dagbrottet Liikavaara vid Aitikgruvan.

Tillståndet omfattar:

- Brytning av malm och gråberg i dagbrottet Liikavaara
- Lagring av potentiellt syrabildande gråberg inom sedan tidigare tillståndsgiven mängd på befintliga upplag vid Aitik samt lagring av miljögråberg intill en mängd om 15 miljoner ton på ett nytt gråbergsupplag vid Liikavaara
- Anläggning av avskärmande diken runt verksamheten
- Anläggning av uppsamlingsdiken och uppsamlingsbassäng
- Att för anläggande av nya transportvägar korsa bäcken Myllyjoki och ett till Myllyjoki anslutande dike samt fylla ut en myrgöl
- Länshållning av dagbrottet samt överledning av vatten till Aitikgruvans vattenhanteringssystem.

Öppnandet av dagbrottet i Liikavaara har inneburit att E10 har dragits om i en ny sträckning samt att boende inom gruvans påverkansområde, i byarna Liikavaara, Sakajärvi och delar av Laurajärvi, har behövt flytta. Boliden har löst in samtliga berörda fastigheter

Boliden har även erhållit ett ändringstillstånd åtgärder *nr M 302-23*, vilket vann laga kraft 16 april 2025. Ändringstillståndet omfattar: förstärkning av dammar, förändringar i vattenhantering med ledningsdragning och nytt vattenmagasin i Salmijärvi dagbrott samt en ny bangård.

MARKANVISNING

Boliden har en markanvisning från Bergsstaten för aktuellt område.

Markanvisningen täcker in de största delarna av planområdet, undantaget området runt sjön Sakajärvi. Vid markanvisningen bestäms vilken mark som behövs för gruvan och gruvindustriområdet samt med vilken rätt (ägende- eller arrenderätt) marken ska upplåtas till koncessionsinnehavaren. Markanvisningen gäller så länge koncessionerna är gällande. Markanvisningen är inte avgörande för detaljplanen.

PÅGÅENDE TILLSTÅNDSPROCESS

För att skapa förutsättningar för fortsatt och utvidgad verksamhet vid Aitikgruvan planerar Boliden att utvidga dagbrottet i Aitik, utöka sandmagasinet med höjning av dammar samt utöka upplagen för gråberg och morän. En fortsatt deponering av anrikningssand och gråberg är en förutsättning för fortsatt gruvbrytning vid

Aitikgruvan. Deponering av gråberg kommer att ske inom samma ytor som idag används för deponering men upplagen kommer att behöva bli högre än vad som.

En tillståndprocess för nytt grundtillstånd (M 3747-23) som omfattar hela verksamheten pågår och dom förväntas i Mark- och miljödomstolen i juni 2026. Det pågående tillståndprocessen omfattar gruvdrift i Aitik och Liikavaara dagbrott, fortsatt deponering på gråberguppslag, miljögråberg och deponering av anrikningssand i befintlig sandmagasin. Vidare omfattar tillståndet även en ändrad dammhöjningsmetodik samt en ny utsläppspunkt till recipient.

AVVECKLING AV VERKSAMHETEN

Vid avveckling av verksamheten finns en efterbehandlingsplan som beskriver hur området ska åtgärdas och efterlämnas efter att gruvan inte längre är i produktion. Detta omfattar såväl återställning av industriområden och täckning av gråbergsupplag och sandmagasin.

INFORMATION

PLANLAGSTIFTNING

Planen har upprättats i enlighet med Plan- och bygglagen (2010:900) med utökat förfarande. Boverkets allmänna råd (2014:5) om planbestämmelser för detaljplan är vägledande.

PLANKARTA

Plankartan har ritats i AutoCAD med Focus detaljplan 23.1 och enligt katalogversion 2017-03-01.

PLANFÖRFARANDE

Kommunstyrelsen beslutade om planuppdrag 2017-09-25. Detaljplanen tas fram med ett utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, se redovisning under rubriken *Behovsbedömning*. Planprocessen regleras i plan- och bygglagens 5:e kapitel (2010:900).

Figur 1. Planprocessen (aktuellt steg i processen redovisas med rött).

HANDLINGAR

I planen ingår följande handlingar:

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Behovsbedömning för MKB (och länsstyrelsens yttrande)
- Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)
- Fastighetsförteckning
- Samrådsredogörelse
- Granskningsutlåtande från granskning nr 1

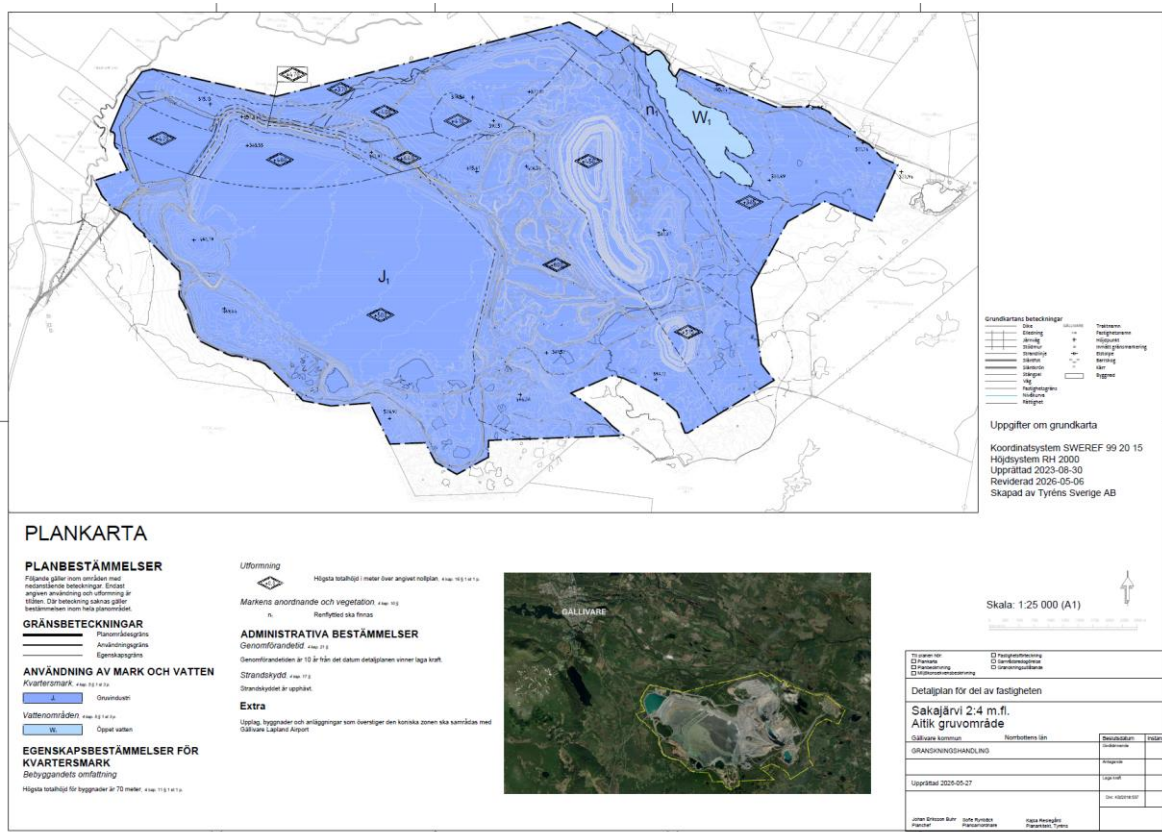
Av ovanstående handlingar är det endast plankartan med bestämmelser som har juridisk verkan

DETALJPLANENS SYFTE

Syftet med detaljplanen är att utöka Aitik's gruvområde för fortsatt gruvdrift i linje med gällande tillstånd och pågående tillståndprocesser. Detaljplanen möjliggör att verksamheten kan utöka sandmagasinet med höjning av dammar samt öka upplag för gråberg och morän. Höjder för upplag är anpassats till landskapsbild samt inflygningszoner för den intilliggande flygplatsen, Gällivare Lapland Airport.

BESKRIVNING AV DETALJPLANEN

ALLMÄN BESKRIVNING

Figur 2. Granskningsversionen av detaljplanen, upprättad 2026-05-27

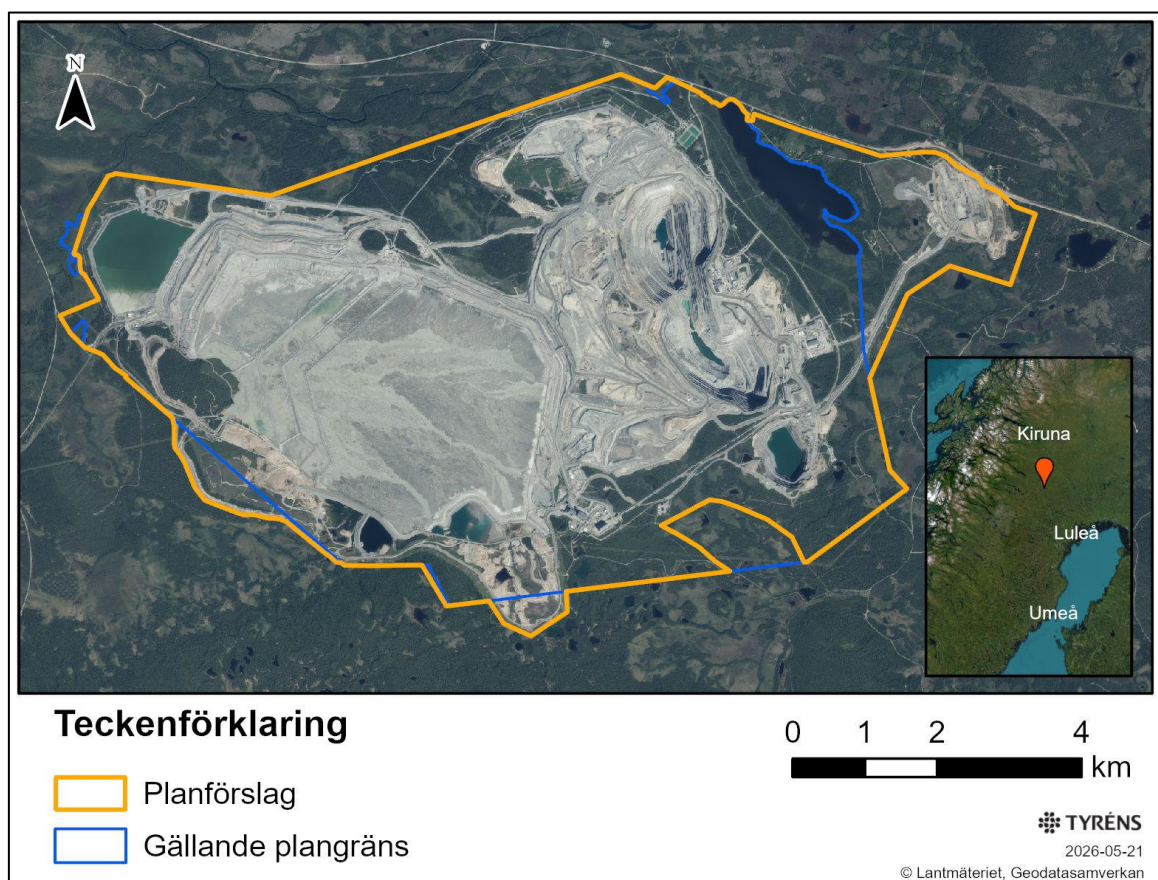
Detaljplanens anger den övergripande markanvändningen och skapa förutsättningar för den pågående verksamheten. Planen reglerar inte i detalj hur gruvan ska drivas. Den typen av frågor hanteras i stället inom ramen för miljöprövningen.

För att skapa förutsättningar för fortsatt verksamhet vid Aitikgruvan planerar Boliden att utvidga dagbrottet i Aitik, utöka sandmagasinet med höjning av dammar samt utökning av upplag för gråberg och morän. En fortsatt deponering av anrikningssand och gråberg är en förutsättning för fortsatt gruvbrytning vid

Aitikgruvan. Deponering av gråberg kommer att ske inom samma ytor som idag används för deponering, men upplagen kommer bli högre än vad som tillåts i gällande detaljplan. Viss ökad utbredning av dammarnas stödbankar kommer ske.

En utökning av Boliden Mineral AB:s verksamhet, med etableringen av det nya Liikavaaradagbrottet har inneburit att gruvans verksamhetsområde har utökats mot nordost, där del av väg E10 sedan tidigare har behövt dras om (läs mer under rubriken *Flytt av E10*).

Gruvverksamheten regleras genom tillstånd enligt miljöbalken. I dessa tillstånd anges bland annat vilka skyddsåtgärder som ska vidtas och vilka krav som gäller för att minska påverkan på omgivningen. Tillstånden kan omprövas över tid, vilket innebär att verksamheten kan komma att förändras, till exempel genom nya villkor eller justeringar av verksamhetens omfattning.

Figur 3. Översiktssbild, planområdets lokalisering ungefärliga placering i länet markeras med röd pil.

Planområdet ligger cirka 8 kilometer sydost om Gällivare tätort. Planområdet är cirka 6 400 hektar stort och omfattas i stort av delar av fastigheten Sakajärvi 2:4 samt en liten del av Gällivare 100:32. Området utgörs i huvudsak av sedan tidigare ianspråktagen mark som används för pågående gruvindustri. Mot norr avgränsas planområdet av E10:an. I söder gränsar större skogsområden och ekoparken Leipipir, i väster finns ny planerad bangård samt väg 822 (Nattavaaravägen) och Malmbanan.

Figur 4. Översiktskarta. Planområdet består i huvudsak av fastigheten Sakajärvi 2:4, samt en mindre del av fastigheten Gällivare 100:32.

Malmen som till största delen består av koppar bryts i dagbrotten. I gruvområdet finns ett anriktningsverk för behandling av den krossade malmen till kopparslig. Malmbrytningen medför stora upplag av gråberg.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 10 år från det datum detaljplanen får laga kraft.

KVARTERSMARK

All kvartersmark inom planområdet omfattas av användningen Gruvindustri [J₁]. Markanvändningen möjliggör för fortsatt verksamhet inom Aitik koppargruva. Infrastruktur i form av till exempel spårområden som krävs för verksamheterna ingår också. Vidare inräknas de personalutrymmen och kontor med mera som kompletterar verksamheten. Inom användningen industri är det tillåtet med övernattning i begränsad utsträckning. Övernattningen ska innebära ett komplement som är nödvändigt för verksamheten och får inte utgöra bostadsändamål. Tekniska anläggningar som kompletterar verksamheter inom industriområden inryms i användningen och behöver inte regleras som tekniska anläggningar.

Detaljplanen reglerar högsta totalhöjd för upplag, vilka varierar inom området i syfte att möjliggöra för de olika funktioner som finns inom området såsom gråbergsdeponi, upplag, sandmagasin och dammar. Höjderna för upplagen är även anpassade utifrån de utredningar som tagits fram sedan tidigare i syfte att förhindra störningar på flygverksamhet i planområdets närområde. Vidare reglerar detaljplanen en högsta totalhöjd för byggnader på 70 meter i syfte att inrymma

olika typer av byggnader inklusive eventuella uppstickande delar ovanför konstruktionen såsom exempelvis master, antenner med mera.

Boliden och Aitikgruvans verksamhet kontrolleras noga genom tillståndsprövningar, lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor samt annan aktuell lagstiftning.

VATTENOMRÅDEN

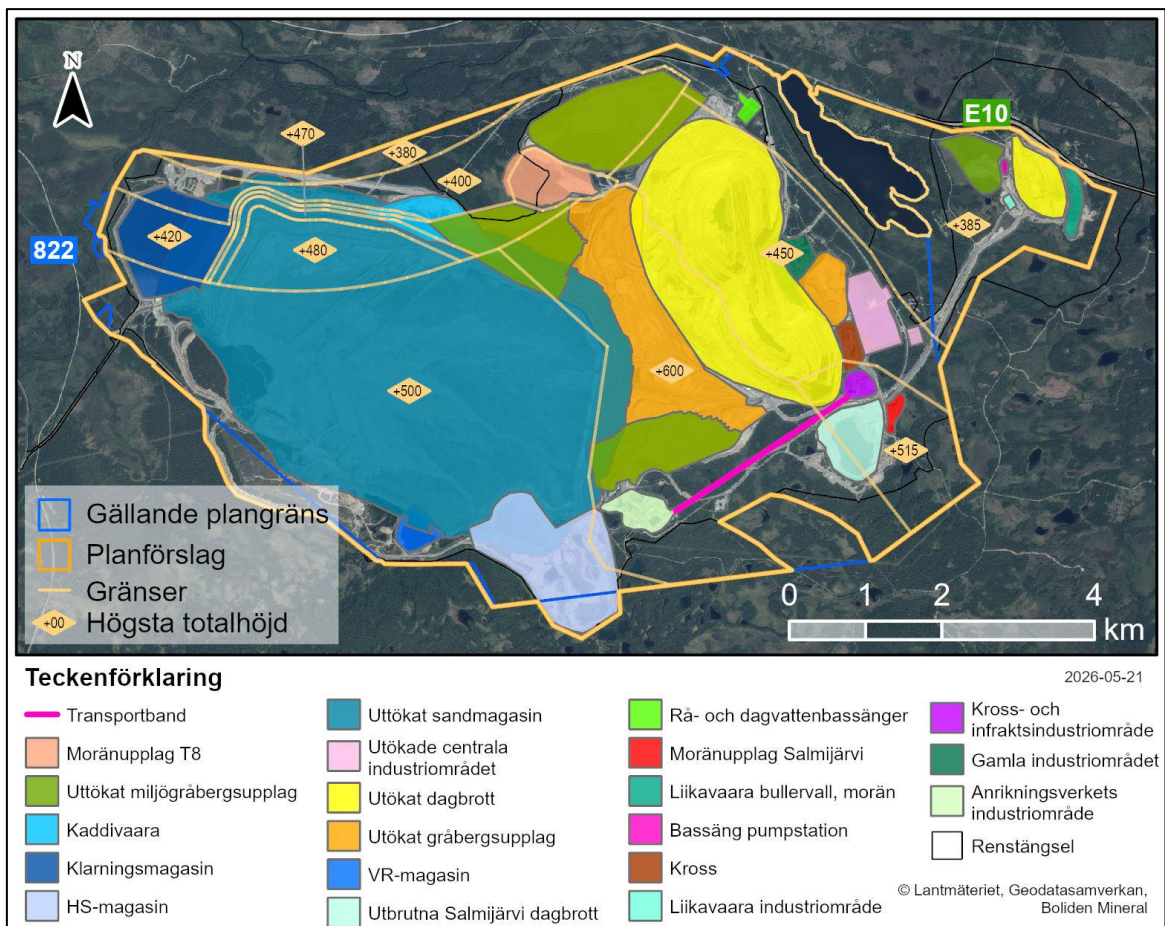
Sjön Sakajärvi ligger inom planområdet och omfattas av användningen öppet vatten [W₁]. Vattenområde ska bara användas för att planlägga öppet vatten där karaktären av öppet vatten avses bibehållas. Regleringen är alltså i stort sett begränsad till att hålla vattenområden fritt från störande ingrepp.

BEFINTLIG MILJÖ

Delar av området är sedan tidigare planlagt och utgörs idag av dagbrott, sand- och klarningsmagasin, gråbergssupplag och industriområde med anrikningsverk, verkstäder, kontor samt transportvägar och bangård. En del oexploaterad mark finns också inom området. De oexploaterade områdena utgörs främst av öppna eller skogsbeklädda myrmarker, mindre myrsjöar eller gölar, barrblandskogar av naturskogskaraktär, sjön Sakajärvi och vattendraget Myllyjoki.

Dagbrottsgruvan är en särskild typ av anläggning som är direkt knuten till platsen där mineralerna finns. Till skillnad från många andra verksamheter kan gruvan därför inte flyttas, och hur området används förändras successivt i takt med att brytningen pågår och utvecklas.

Den planerade utökningen av gruvindustriområdet är inte planlagt och utgörs av den påbörjade verksamheten kring Liikavaara dagbrott, områden av öppna eller skogsbeklädda myrmarker, några mindre myrsjöar och gölar, vattendraget Myllyjoki samt bebyggelse i de numera utflyttade byarna Liikavaara och Sakajärvi. Naturskog förekommer främst i de västra och södra delarna, men finns också växlat med produktionsskog i öster.

Figur 5. Bolidens planerade verksamhetsutvidgning och renstängsel i förhållande. Planområdet markeras med orange linje.

I norr gränsar planområdet mot E10, i öster mot byn Laurajärvi, i söder angränsar planen mot större sammanhängande skogsområden och ekoparken Leipipir. Väster om planområdet finns Malmbanan där Boliden planerar en ny bangård för omlastning.

Den närmsta permanenta bebyggelsen finns längs med Nattavaaravägen väster om Aitik's verksamhetsområde. Samtliga berörda boende i byarna Sakajärvi, Liikavaara och Laurajärvi är inlösta av Boliden. Ett antal fritidsboenden finns i området runt Aitik, främst kring Vassaraälven och Linaälven.

Markanvändningen i områdena runt om planområdet består i första hand av skogsbruk, renskötsel, jakt och friluftsliv.

ÄRENDEINFORMATION

Gällivare kommun, Detaljplan för del av Sakajärvi 2:4 m.fl., Aitik gruvområde, dnr KS/2018:537.

MOTIV TILL DETALJPLANENS REGLERINGAR

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

J₁ – Gruvindustri

All kvartersmark inom planområdet planläggs med markanvändningen *Gruvindustri* [J₁]. Markanvändningen möjliggör för fortsatt verksamhet inom Aitik koppargruva. Infrastruktur i form av till exempel spårområden som krävs för verksamheterna ingår också. Vidare inräknas de personalutrymmen och kontor med mera som kompletterar verksamheten. Inom användningen industri är det tillåtet med övernattning i begränsad utsträckning. Övernattningen ska innebära ett komplement som är nödvändigt för verksamheten och får inte utgöra bostadsändamål. Tekniska anläggningar som kompletterar verksamheter inom industriområden inryms i användningen och behöver inte regleras som tekniska anläggningar.

ANVÄNDNING AV VATTENOMRÅDEN

W₁ – Öppet vatten

Sjön Sakajärvi ligger inom planområdet och omfattas av användningen öppet vatten [W₁]. Vattenområde ska bara användas för att planlägga öppet vatten där karaktären av öppet vatten avses bibehållas. Regleringen är alltså i stort sett begränsad till att hålla vattenområden fritt från störande ingrepp. Sjön Sakajärvi omfattas av användningen vattenområde.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Högsta totalhöjd i meter över angivet nollplan

Detaljplanen reglerar högsta totalhöjd, vilket syftar till att reglera den maximala höjden på upplag inom området. Totalhöjderna varierar i syfte att möjliggöra de olika funktioner som finns inom området såsom gråbergsdeponi, upplag med mera. Höjderna för upplagen är även anpassade utifrån de utredningar som tagits fram sedan tidigare i syfte att förhindra störningar på flygverksamhet i detaljplanens närområde.

Högsta totalhöjd för byggnader är 70 meter

Detaljplanen reglerar en högsta totalhöjd för byggnader på 70 meter i syfte att inrymma olika typer av byggnader inklusive eventuella uppstickande delar ovanför konstruktionen såsom exempelvis master, antenner med mera.

n₁ – Renflyttled ska finnas

Inom området finns en flyttled som är del av riksintresse för rennärning. Flyttleden som passerar mellan Aitik och sjön Sakajärvi. Sedan dagbrottet i Liikavaara öppnades korsar truckvägar flyttleden. För att hindra konflikter har flyttleden stängts av genom stängsel och flytt sker i stället med lastbil. Bestämmelsen syftar

till att säkerställa för en enkel återöppning av leden efter avveckling av Liikavaara dagbrottet samt om tillståndsmyndigheten anser det nödvändigt under produktion. I och med att det kan bli aktuellt att flyttleden öppnas under produktion, med kort varsel, ska området hållas fritt från byggnader eller anläggningar av permanent karaktär som blockerar leden.

Strandskydd – strandskyddet är upphävt inom hela planområdet

Vattendraget Leipojoki samt sjön Sakajärvi omfattas av generellt strandskydd om 100 meter från strandlinjen. Strandskyddet inom planområdet kommer upphävas i samband med antagande av detaljplanen. Enligt 7 kap. 18 § miljöbalken krävs särskilda skäl för att upphäva strandskydd. Det särskilda skäl som åberopas för planförslaget är att Aitikgruvan behöver utvidga sin pågående verksamhet. Gruvverksamheten med dess mineralutvinning kan inte tillgodoses på annan plats utanför området enligt 7 kap. 18 c § 4 samt att gruvan är ett mycket angeläget allmänt intresse för kommunen enligt 7 kap. 18 c § 5. Allmänhetens tillgänglighet till stranden är redan mycket begränsad idag och planen bedöms inte försämra denna tillgänglighet. Påverkan på växt- och djurliv bedöms som obetydlig.

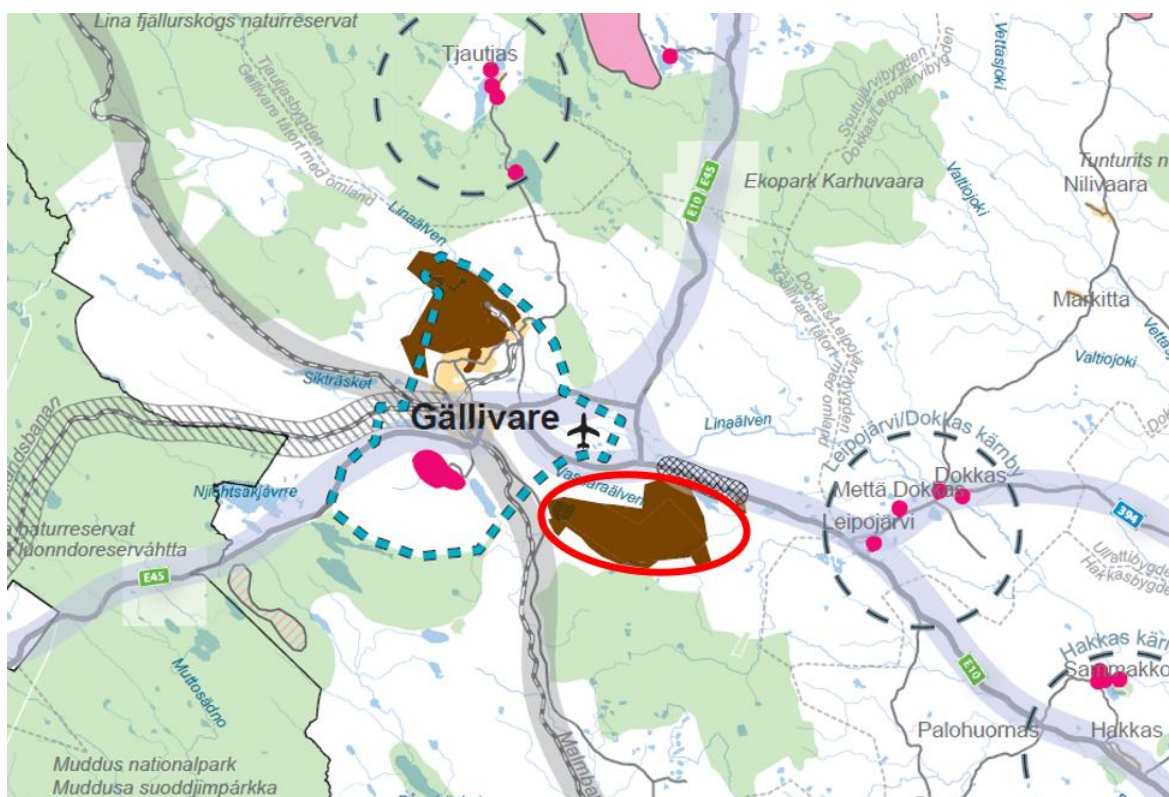
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

PLANBESKED

Kommunstyrelsen beslutade 2017-09-25 §233 att ge positivt planbesked för utökning av gruvområdet Aitik för fortsatt drift samt ett nytt dagbrott i Liikavaara.

ÖVERSIKTLIGA PLANER

Gällivares kommunomfattande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 17 november 2014. I översiktsplanen tillhör planområdet "Gällivare tätort med omland". Rekommendationerna är att gruvorna ska ges möjlighet att expandera och utvecklas. Detaljplanen bedöms överensstämma med översiktsplanens intentioner.

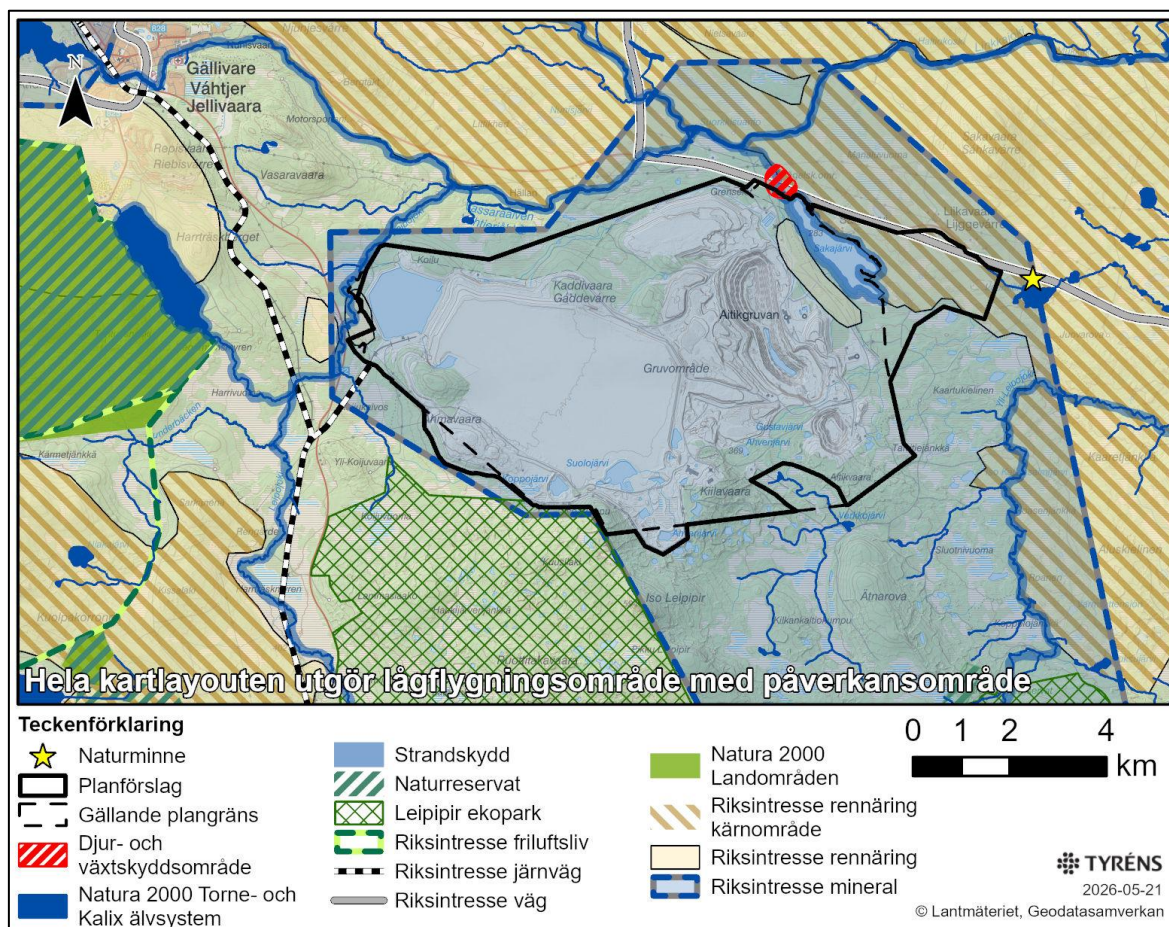
Figur 6. Gällande översiktsplan för Gällivare kommun. Röd ring visar aktuellt planområde.

DETALJPLANER

Planområdet berör detaljplan nr 2523-P08/1 *Detaljplan Aitikgruvan Sakajärvi 2:4 m. fl.* från 2007. Detaljplanen reglerar markanvändningen industri [J] och öppet vattenområde [W]. Detaljplanen reglerar en högsta totalhöjd för upplag till 450 meter över nollplanet och en högsta totalhöjd för byggnader på 70 meter respektive 30 meter inom område för passage för renar längs med planområdets östra gräns. Genomförandetiden för detaljplanen har gått ut. *Detaljplan Aitikgruvan Sakajärvi 2:4 m.fl.* ersätts till stora delar av planförslaget.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

RIKSINTRESSEN

Figur 8. Karta över riksintressen samt skyddade områden inom planområdet.

VÄRDEFULLA ÄMNEN OCH MINERAL

Planområdet omfattas av riksintresse för värdefulla ämnen eller mineraler enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Fyndigheten vid Aitikgruvan är av riksintresse för utvinning av koppar. I riksintressepreciseringen anges att Aitikgruvan har en stor betydelse för Sveriges försörjning av metall. Vidare anges att en viktig förutsättning för produktionen vid Aitikgruvan är tillgången på mark för gråbergsupplag och sandmagasin.

Kommunen avser att tillgodose riksintresset genom att inte tillåta att ny bebyggelse får uppföras i områdena som kan beröras av gruvverksamhetens framtida utbredningsområde. (Gällivare kommun, 2014)

KOMMUNIKATIONER

E10, Malmbanan och stickspåret mellan Malmbanan och Aitikgruvan utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. E10 och Malmbanan ingår i det utpekade strategiska godsnätet och har särskild

internationell betydelse. Gällivare Lapland Airport har tidigare varit utpekad som riksintresse med avseende på kommunikationer, men är det inte längre.

TOTALFÖRSVAR

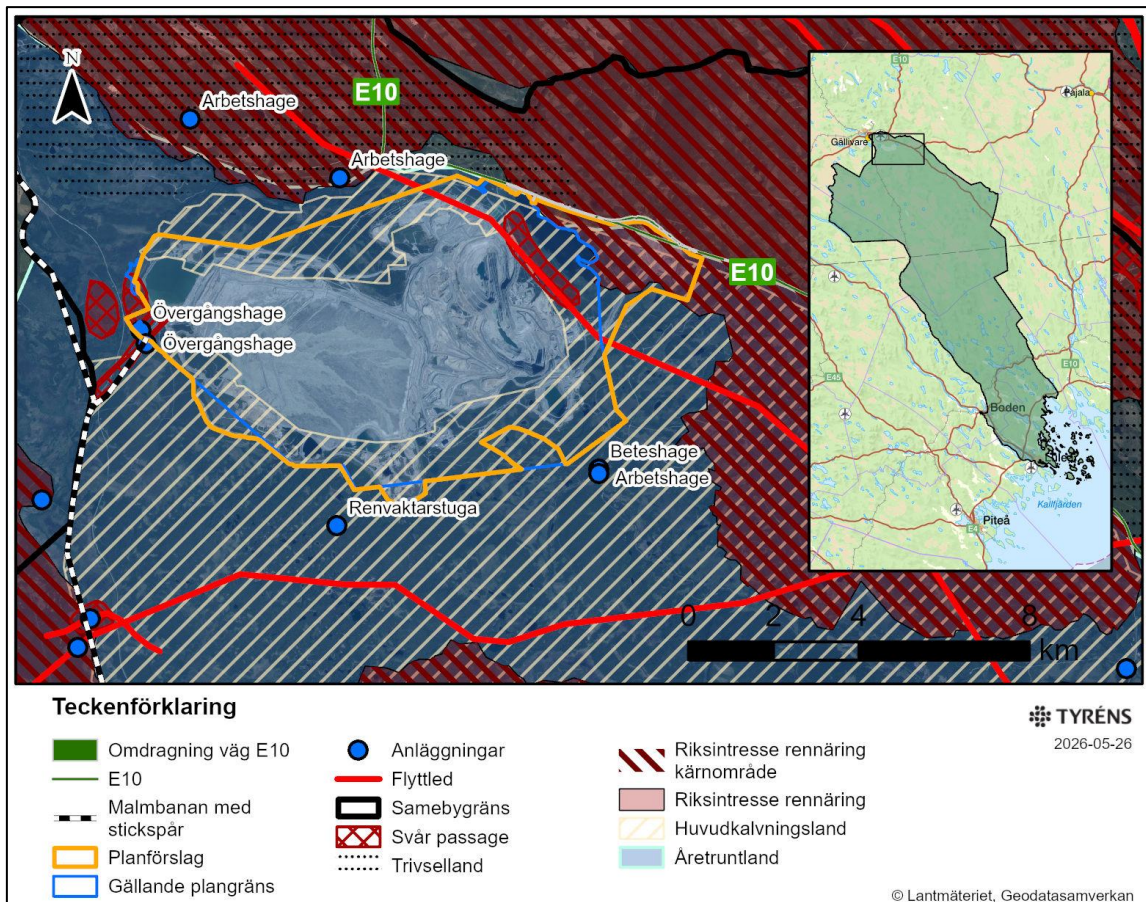
Försvarsmaktens lågflygningsområden utgör område av betydelse för totalförsvarets militära del enligt miljöbalken 3 kap 9 § första stycket. Den del som benämns Norrbotten kännetecknas främst av att vara mycket glesbefolkat vilket medför stora ytor som används för egna övningar och samövningar med många luftfartyg (nationellt och internationellt). Norrbotten har även nära avstånd till aktuella flygplatser som används som baser för verksamheten. Den speciella topografin i denna del av landet medför träningsmässigt bra utmaningar genom vegetationsvariationen och meteorologiska förhållanden som är viktiga att uppleva/träna på.

Försvarsmakten ska remitteras gällande alla objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

RENNÄRING

Planområdet berör tre områden av riksintresse rennäringen inom Gällivare skogssameby enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Kärnområdet Leipojärvi utgör ett större område som används som vinterbetesland norr om E10 och som sommar-, och vinterbetesland söder om E10 som utgör gräns mellan samebyns åretruntmark och reserverat vinterbetesland. Området söder om Leipojärvi är del av kalvningslandet.

Planområdet berör även strategiskt viktiga passager, bland annat en svår passage mellan Aitik och Liikavaara samt två passager västerut vid Malmbanan.

Figur 9. Karta över rennäring i detaljplanens närområde. Insättningskarta visar hela Gällivare skogssamebys område samt delen för aktuell detaljplan.

FRILUFTSLIV

Väster om planområdet ligger Dundret som är ett naturreservat och är klassat som riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Syftet med reservatsbildandet är att skydda ett område av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv.

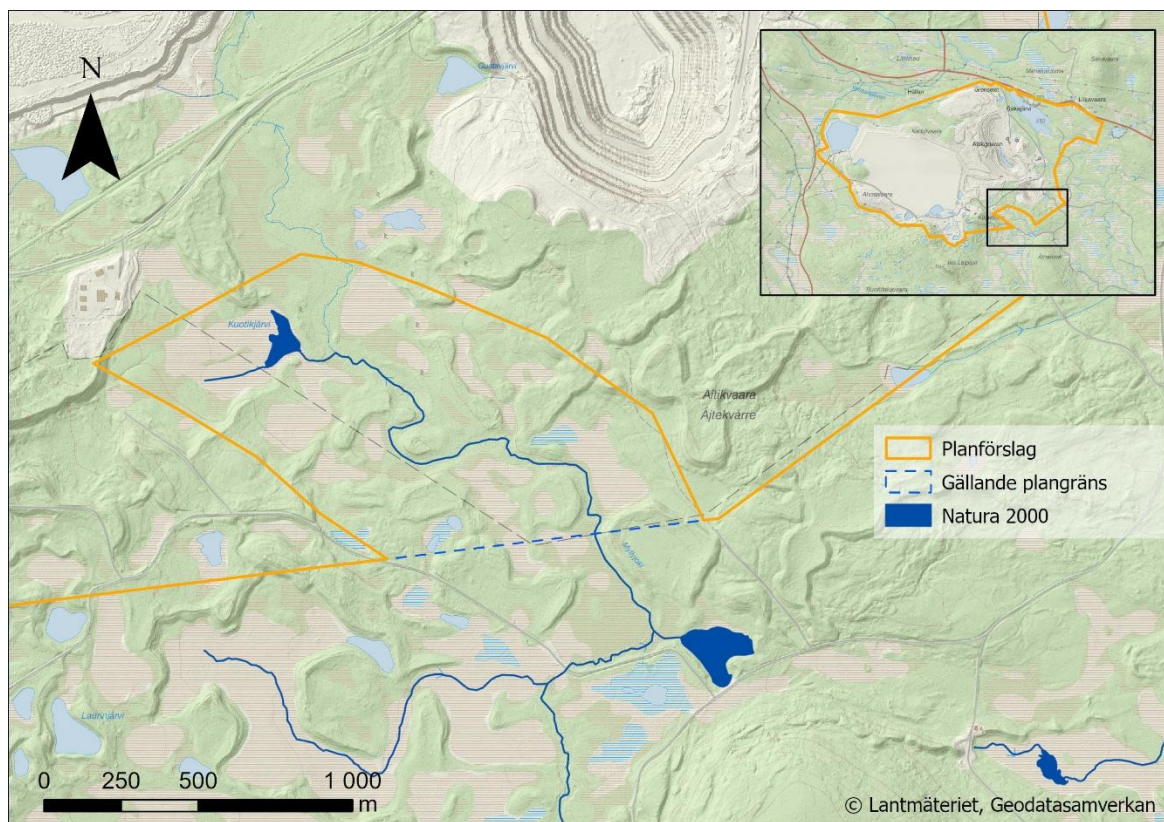
NATURA 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i hela EU och omfattar värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 1 § miljöbalken. Knutet till varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan som preciserar vilka arter och naturtyper respektive område syftar till att skydda.

Torne- och Kalix älvsystem (SE0820430) utgörs av två stora outbyggda älvar. Älvarna är förbundna via Täreändöälven där mer än hälften av Torneälvens vatten rinner över till Kalixälven. Torne- och Kalix älvsystem är ett ovanligt stort naturligt vattensystem och är det enda i sitt slag i Västeuropa. Älvsystemen har ett avrinningsområde som omfattar cirka 46 000 kvadratkilometer i Sverige och den sammanlagda sträckan av alla sjöar och vattendrag inom älvsystemet är flera tusen mil. Den naturliga vattenmiljön skapar förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Grunder för utpekandet som Natura 2000-område är att området innefattar

naturtyperna ävjestrandsjöar, myrsjöar, större vattendrag, alpina vattendrag samt mindre vattendrag som pekats ut som värdefulla. Utpekade arter i Natura 2000-området är flodpärlmussla, grön flodtrollslända, lax, stensimpa, utter och venhavre.

Så gott som hela Kalixälvens vattensystem är utpekade som Natura 2000-område. Det innebär att flera av ytvatten i närheten av Aitikgruvan utgör en del av detta område, exempelvis Koijuvaaranjoki, Leipojoki, Vassaraälven, Linaälven och Myllyjokis källflöden. Däremot är resterande del av Myllyjoki samt Sakajärvi och Sakajoki undantagna från Natura 2000-klassningen.

Figur 10. Karta som visar del av Myllyjoki som omfattas av Natura 2000 och hur det förhåller sig till gällande plan och planförslaget.

Även det närliggande Dundret är ett Natura 2000-område. Området är ett sammanhängande vildmarksområde med skogar, fjäll, hedar och vattendrag som har utvecklats naturligt med liten mänsklig påverkan. Området rymmer rika livsmiljöer som är viktiga för många känsliga arter.

Den nuvarande påverkan från Aitik utgörs i första hand av en förändrad vattenkemi i Leipojoki under perioder av bräddning. Under dessa perioder, som kan vara från enstaka dagar till veckor beroende på rådande väderförhållanden, sker en tydlig haltförhöjning av huvudelement (till exempel kalcium, klorid och sulfat), samt kväve (främst i form av nitratkväve). Av spårelement noteras förhöjda halter av metaller som koppar, zink och uran. Normalt sett innehålls de bedömningsgrunder och gränsvärden som anges i Havs- och vattenmyndigheten föreskrifter HVMFS 2019:25, med undantag för uran som har överskridits vissa år.

Inom ramen för ansökan om nytt grundtillstånd ansöker verksamheten om en ny utsläppspunkt till Lina Älv.

ALLMÄNT INTRESSE

RENNÄRING

Hela planområdet ligger inom Gällivare skogssamebys marker. Samebyns område sträcker sig från Gällivare ner till kusten norr om Lule älv. Samebyns gräns utgörs av Malmbanan i väster och i öster avgränsas samebyns marker av Linaälven och ett renstängsel norr om vägen till Gällivare flygplats. Totalt omfattar samebyns marker drygt 8 300 kvadratkilometer.

Samebyn har åretruntmarker i Gällivare kommun och hela gruvområdet ligger inom detta åretruntland. Att samebyn är en skogssameby innebär att det inte finns marker i fjällen för bete sommartid utan rennäringen bedrivs hela året i skogslandet. Samebyns högsta tillåtna renantal är 7000 i vinterhjord, samebyn har dock under de senaste åren legat under högsta angivna renantal. Samebyn beskriver själva hur den konkurrerande markanvändningen, i form av Aitikgruvan, skogsbruk, infrastruktur, grustäkter, ökad skotertrafik, ökat antal prospekteringar med mera, har medfört att samebyn förändrat sin renskötsel genom att exempelvis minskat sitt renantal i vinterhjorden.

Hela gruvområdet inklusive runt Malmbanans stickspår är instängslat för att förhindra att renar och vilt tar sig in i området.

En renflyttled av riksintresse kopplad till Aitikgruvan passerar genom området mellan Aitikgruvan och sjön Sakajärvi. Delar av sträckan utgör en så kallad "svår passage av riksintresse". Flyttleden är i nuläget lokaliserad inom ett inhägnat område och leden är avskuren då den korsas av truckvägen till Liikavaara dagbrottet.

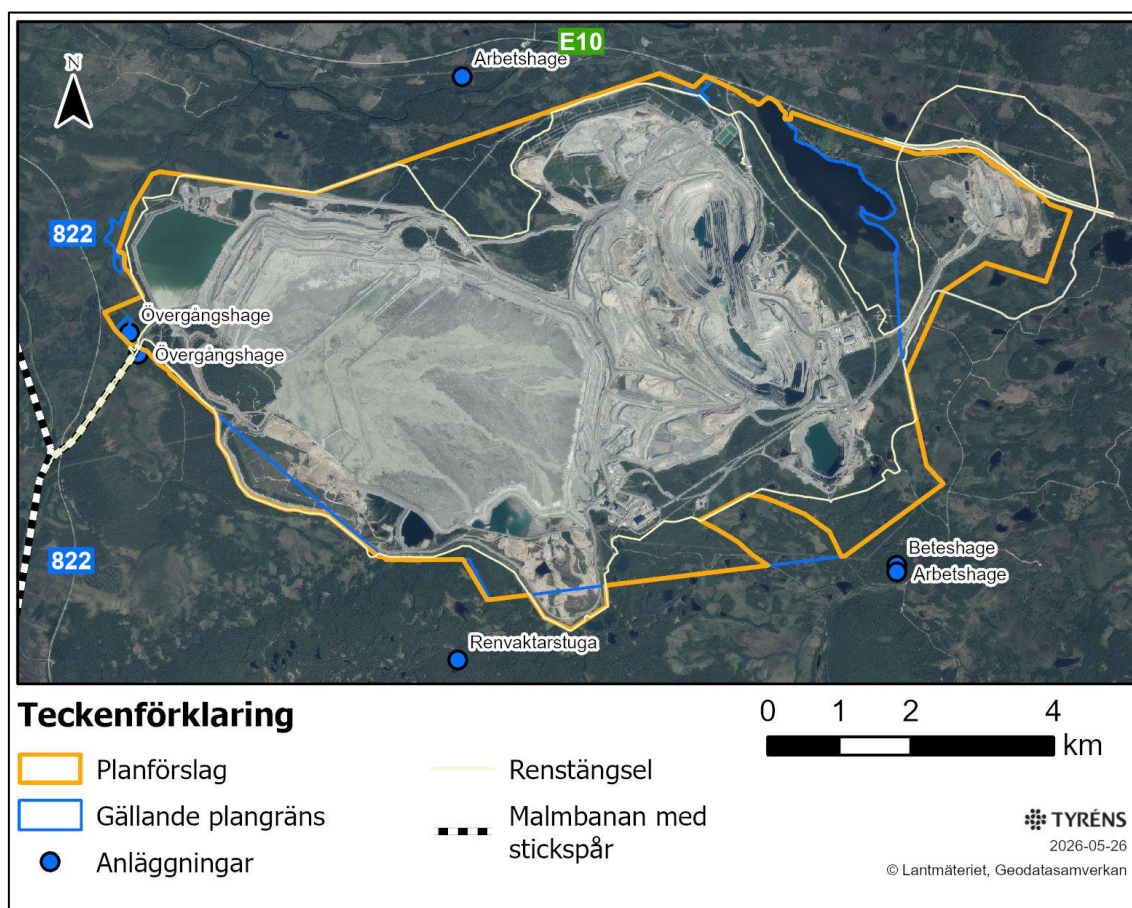
Vid tillståndsprövningen av Aitikgruvan (mål M 2672-18) har det bedömts att flyttleden kan stängas av tillfälligt under drifttiden för dagbrott i Liikavaara samt under den tid som krävs efter avslutad brytning. Detta förutsätter att verksamhetsutövaren, i samråd med Gällivare skogssameby, vidtar åtgärder som möjliggör renflytt. I dagsläget sker renflytt i huvudsak genom transport med lastbil.

Avsikten är att flyttleden ska återställas och kunna tas i bruk efter det att brytningen i Liikavaara dagbrott har avslutats och efterbehandling har påbörjats. Under pågående verksamhet kan flyttleden, vid behov och efter samråd samt med framförhållning, tillfälligt öppnas genom att stängsel öppnas, förutsatt att tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen) bedömer detta som nödvändigt.

Det finns även möjlighet för samebyn att ta renarna över Malmbanas stickspår via en faunabro med samlingshagar på båda sidor. De störningar som förekommer i omgivningen har bidragit till att flytt längs detta stråk har varit mycket svår eller omöjlig och renflytt sker i huvudsak genom transport med lastbil.

Generellt är hela E10 sträckan väldigt olycksdrabbad vad gäller renpåkörningar. Trafikverket planerar att anlägga viltstängsel vid vägen med två stycken faunapassager. En av dessa planeras i höjd med Aitik.

I samband med att brytningen i Salmijärvi dagbrottet avslutats och ett skyddsavstånd vid sprängning inte längre behövs kommer renstängslet att dras tillbaka i detta område. Den långsiktiga visionen är att avslutade verksamheter restaureras vad gäller renbete.

Figur 11. Renstängselutbredning runt verksamhetsområdet i Aitik.

Renbetesområdet söder om Aitik och Ahmavaara har historiskt hållit goda betesförhållanden vintertid. Samebyn har dock rapporterat att tillgången till hänglav minskat, vilket tillskrivs damning från gruvverksamheten.

Områdets värde för rennäringen bedöms främst bestå i transitionsområde vid växling mellan årstidsland, vår- och höstbete, samt i viss mån kalvningsland samt betesområde. Områdets värde bedöms som måttligt med hänsyn till påverkan från gruvverksamheten i fråga om försämrat bete och allmänna störningar från buller och synintryck. Området är likväl viktig för rennäringen i form av passage mellan årstidsland samt buffertområde med betydelse för samebyns resiliens.

GÄLLIVARE LAPLAND AIRPORT

Gällivares flygplats ligger mindre än 8 kilometer nordväst om verksamhetsområdet och cirka 10 minuter från Gällivare tätort. Flygplatsen var till en början ett militärt flygfält, men övergick år 1971 till civiltrafik. Flygplatsen och dess verksamhet har

expanderat och utvecklats i omgångar med stationsbyggnad, breddning samt förlängning av rullbanan.¹

Influensområdet för flyghinder som övervakas av Luftfartsverket samt Försvarsmakten är avgränsat i höjdd, sträcker sig över Aitiks verksamhetsområde.

SKYDDADE OMRÅDEN

FÅGELSKYDD SOMRÅDE

Sjön Lompolojärvi inklusive strandzon ingår i djur- och växtskyddsområdet Sakalombolo (fågelskyddsområde) som omfattas av skydd enligt 7 kap. 12 § miljöbalken.

SKYDDSVÄRDA SKOGAR

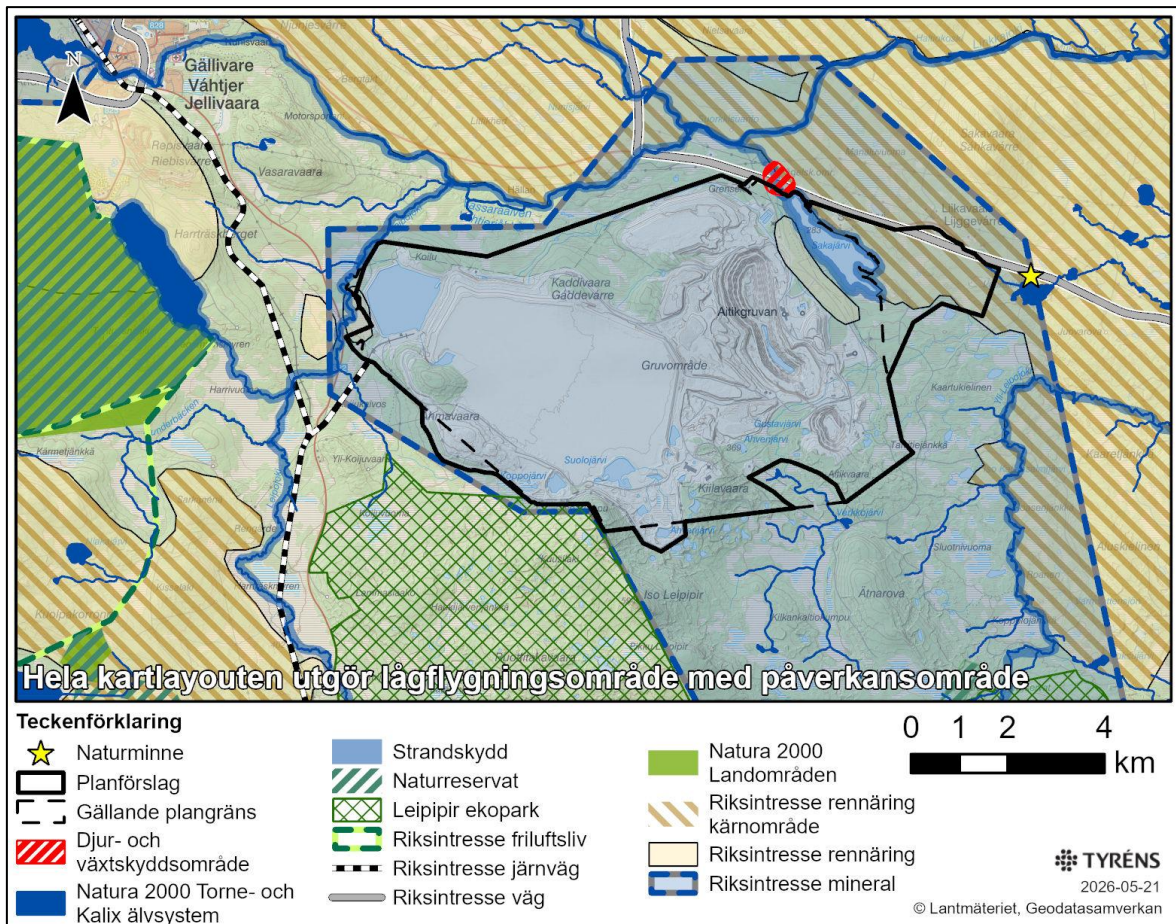
Ekoparken Leipipir gränsar till planområdet i söder och domineras av myr- och urskogslandskap. Ekoparken bildades år 2006 och omfattar en areal om 13 100 hektar mark som skyddas av ett 50-årigt avtal mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen. Leipipir ingick i den inventering av skyddsvärda skogar på Sveaskogs marker som Länsstyrelsen i Norrbottens län utförde i början av 2000-talet. Det inventerade området utgörs av ett högländ som till största delen ligger högre än 400 m.ö.h.

STRANDSKYDD

Enligt 7 kap 13–18 § miljöbalken gäller generellt strandskydd inom 100 meter från vatten. Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområdet och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv.

Inom planområdet finns sjön Sakajärvi som omfattas av generellt strandskydd. Strax utanför planområdets västra del finns vattendraget Leipojoki, som även det omfattas av generellt strandskydd. Strandskyddsområde för Leipojoki ligger delvis inom planområdet.

¹ Gällivare flygplats. 2024. *Om flygplatsen*. <https://gallivare.se/lapland-airport/lapland-airport-gallivare-flygplats/om-flygplatsen>

Figur 12. Riksintressen och skyddade områden, planområdet markeras med svart linje.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras i 5 kap miljöbalken och som syftar till att komma till rätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk.

UTOMHUSLUFT

I luftkvalitetsförordningen (2010:477) återfinns de svenska miljökvalitetsnormerna för utomhusluft. Det finns miljökvalitetsnormer för den högsta tillåtna halten av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly i utomhusluft. En jämförelse av resultaten över det senaste året av PM10-halterna har de varit relativt stabila. Halterna är något lägre i Liikavaara än i Sakajärvi. MKN hålls idag med god marginal.

VATTENFÖREKOMSTER

Fastställda miljökvalitetsnormer finns för parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660). Miljökvalitetsnormer för vatten innebär att sjöar, vattendrag och kustvatten ska nå god ekologisk och god kemisk ytvattenstatus medan grundvatten ska ha god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status.

Gruvområdet i Aitik avvattnas mot Linaälven (via Leipojoki och Vassaraälven) som utgör ett biflöde till Kalix älv som i sin tur mynnar i Bottenviken. Boliden avser att byta primär recipient från Leipojoki till Linaälven, vilket framgår av ansökan om nytt grundtillstånd för Aitik.

Vattenförekomsterna Leipojoki, Vassaraälven, Linaälven, Sakajärvi, Myllyjoki och Sakajoki omfattas av miljökvalitetsnormer, i tabellen nedan redovisas vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status.

Tabell 1. Sammanställning av ekologisk och kemisk status och kvalitetskrav (miljökvalitetsnormer, MKN) för berörda ytvattenförekomster (VISS, 2024)

Vattenförekomst	Status		Risk		Miljöproblem	Påverkanskällor med betydande påverkan
	Ekol.	Kemisk	Ekol.	Kemisk		
Sakajoki WA8414 7905	Dålig	Ej god	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter, flödesförändringar, morfologiska förändringar och kontinuitet	Punktkällor: Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition
Sakajärvi WA5601 3561	Måttlig	Ej god	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter, övergödning p.g.a. belastning av näringsämnen	Punktkällor: Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition
Myllyjoki WA8438 9328	Måttlig	Ej god	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter, morfologiska förändringar och kontinuitet, övergödning p.g.a. belastning av näringsämnen	Punktkällor: Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition
Linaälven WA2704 2262	Måttlig	Ej god	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter, flödesförändringar, morfologiska förändringar och kontinuitet	Punktkällor: Malmberg-gruvan, Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition
Leipojoki WA3931 5491	God	Ej god	God ekologisk status	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter	Punktkällor: Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition
Leipojoki WA6866 2310	Måttlig	Ej god	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter, flödesförändringar, morfologiska förändringar och kontinuitet	Punktkällor: Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition
Vassara älv WA1337 7023	Måttlig	Ej god	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	Miljögifter	Punktkällor: Aitikgruvan Diffusa källor: Atmosfärisk deposition

Norr om Aitik finns en grundvattenförekomst (WA44778084) som omfattas av miljökvalitetsnormer. Grundvattenförekomsten har bedömts ha god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status. Påverkan på grundvattenförekomsten sker från både Gällivare Lapland Airport som hanterar flygbränsle och eventuellt brandskum (Polyaromatiska kolväten (PAH), PFAS 11) och Aitikgruvans lakvatten (koppar). Detta bedöms medföra en potentiell risk för grundvattenförekomsten.

FISK- OCH MUSSELVATTEN

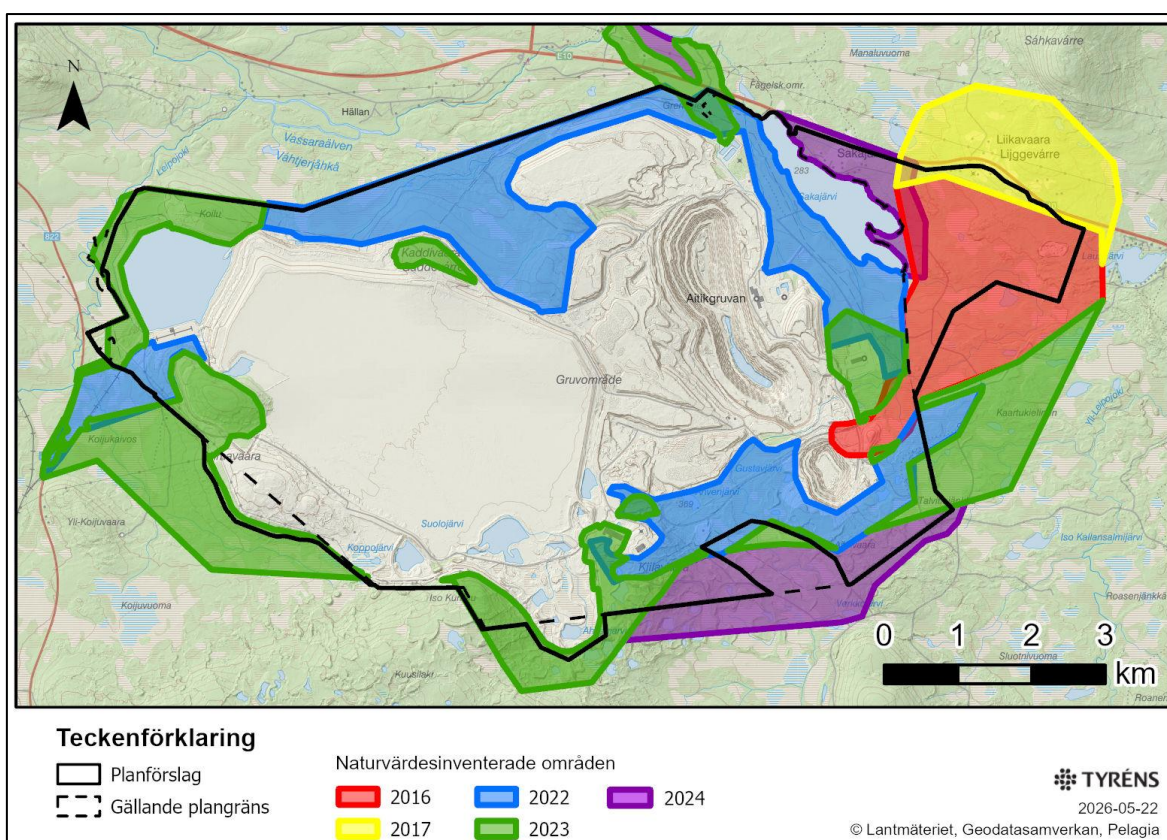
Kalixälvens mynning är en utpekad vattenförekomst för fisk- och musselvatten.

NATURMILÖ

Naturmiljö är ett samlat begrepp som används för att beskriva förhållanden avseende naturtyper, livsmiljöer, arter och ekologiska funktioner inom ett område. Med biologisk mångfald avses variationsrikedomen bland arter och livsmiljöer.

NATURVÄRDEN

Naturvärdesinventeringar (NVI) och riktade artinventeringar har genomförts i omgångar mellan 2010–2024 som tillsammans täcker in planområdet i stort samt delar av kringliggande mark.

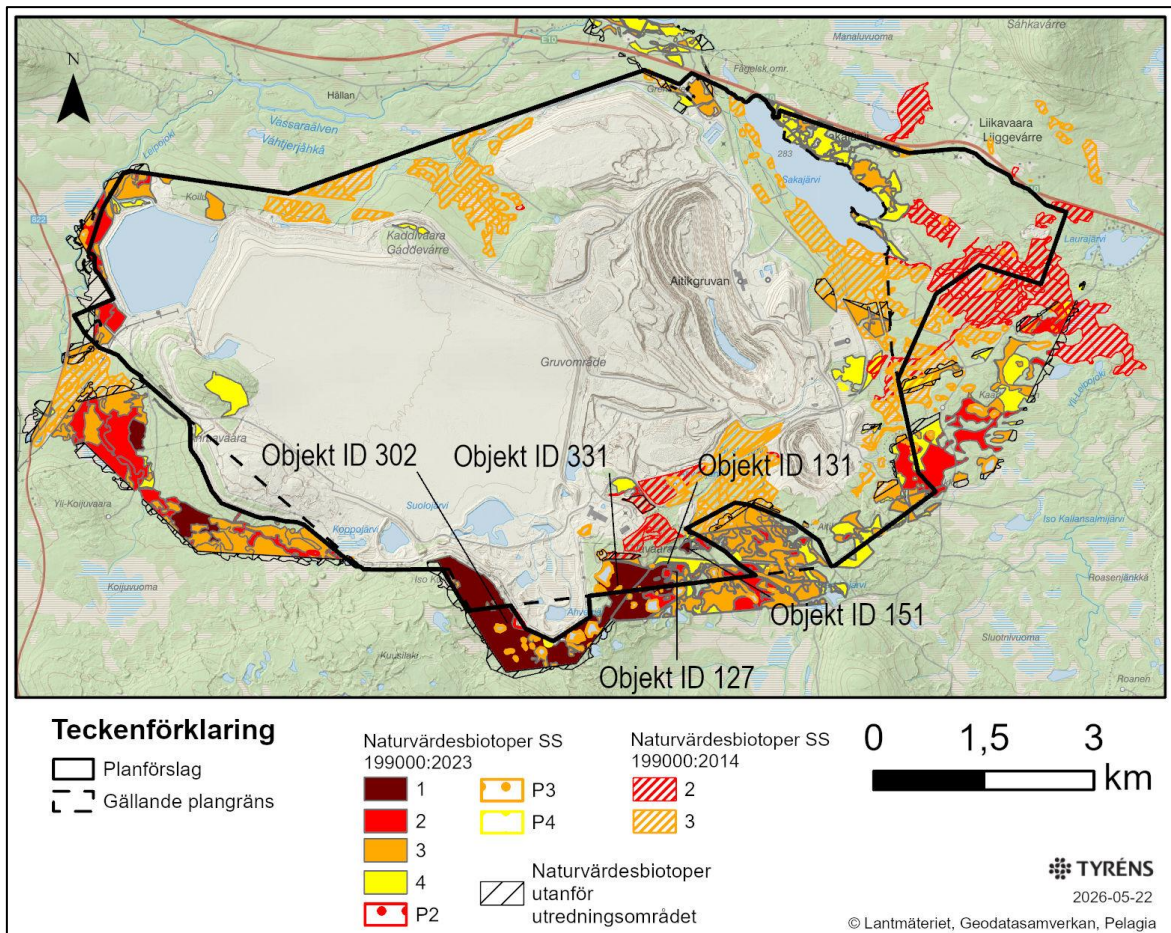
Figur 13. Karta över områden som naturinventerats enligt då gällande bransch- och företagspraxis 2010/2012 och de områden som naturvärdesinventerats (enligt standarden) i omgångar mellan 2016–2024.

Detaljplanen berör fem objekt som klassificerats till högsta naturvärde *klass 1*. Markytan för naturvärdesobjekten uppgår till cirka 82 hektar. Tre av objekten ligger dock endast delvis inom planområdet.

Tabell 2. De fem naturvärdesbiotoper av högsta naturvärde som påträffats inom planområdet vid naturvärdesinventeringen.

Biotop	Naturvärdes-klass	Beskrivning
Granskog, Tallskog, Gransumpskog, Blandskog, Blocksänkor (Objekt ID 302)	Klass 1 (Högsta naturvärde)	Natura 2000-typ: Tajga 9010. Högt biotopvärde. Bedömningen grundas på ett bra tillstånd, ovanlig biotop eller biotop med påtaglig ekologisk funktion. Högt artvärde. Bedömningen grundas på förekomst av många värdearter som är fördelade inom värdepyramidens flesta nivåer.
Barrblandskog, Granskog, Tallskog (Objekt ID 331)	Klass 1 (Högsta naturvärde)	Natura 2000-typ: Tajga 9010. Mycket högt biotopvärde. Bedömningen grundas på att biotopen är i ett bra tillstånd samt en påtagligt minskande biotop eller biotop med hög ekologisk funktion. Högt artvärde. Bedömningen grundas på förekomst av många värdearter som är fördelade inom värdepyramidens flesta nivåer.
Tallskog (Objekt ID 127)	Klass 1 (Högsta naturvärde)	Natura 2000-typ: Tajga 9010. Högt biotopvärde. Ett större moränbacklandsområde bestående av gamla skogar med inslag av äldre lövträd med många förekomster av värdearter och värdeelement som exempelvis lågor och torrakor. Spår av skogsbrand. Mycket högt artvärde.
Tallskog, granskog (Objekt ID 131)	Klass 1 (Högsta naturvärde)	Natura 2000-typ: Tajga 9010. Högt biotopvärde. Ett större moränbacklandsområde med tallskog på skarpa moränryggar och grandominerade skogar i sänkor mellan ryggar. I mosaiken med moränryggar och sänkor förekom små myrar och små sjöar, de senare med klart vatten. Högt artvärde. Bedömningen grundas på förekomst av många värdearter som är fördelade inom värdepyramidens flesta nivåer.
Lövblandad barrskog (Objekt ID 151)	Klass 1 (Högsta naturvärde)	Natura 2000-typ: Tajga 9010. Flerskiktad granskog med inslag av tallar, björkar och sälgar. Högt artvärde. Bedömningen grundas på förekomst av många värdearter som är fördelade inom värdepyramidens flesta nivåer.

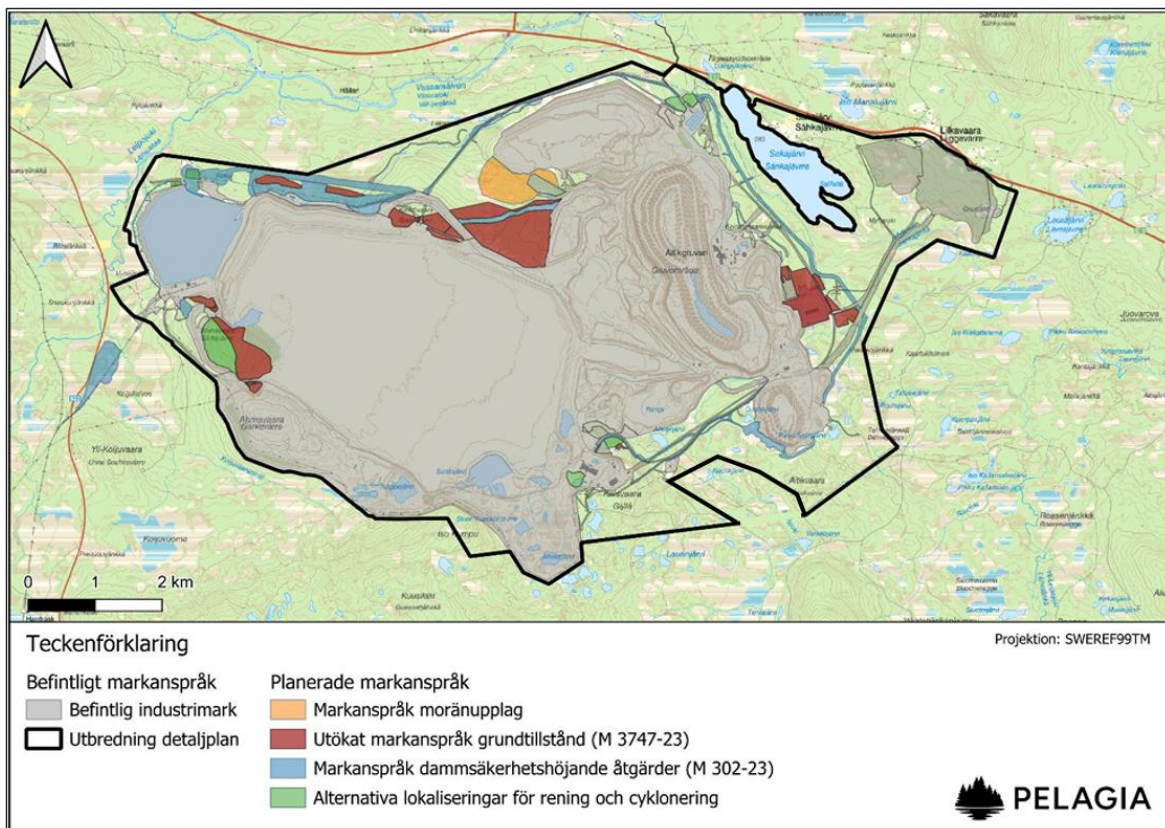
Vidare har 52 naturvärdesobjekt klassificerats med högt naturvärde, *klass 2*. Objekten ligger helt eller delvis inom planområdet, och den totala ytan av naturvärdesklass 2 inom planområdet är cirka 210 hektar. För *klass 3*, påtagligt naturvärde är antalet objekt 173, vilka ligger helt eller delvis inom området, med en motsvarande yta inom planområdet om cirka 540 hektar.

Figur 14. Naturvärdesobjekt, Resultat i form av olika klassade naturvärdesbiotoper (klass 1–4, preliminär klass P2-P4) från samtliga genomförda naturvärdesinventeringar. Notera att olika standarder har använts då resultaten är sammanställda från olika inventeringsår. De fem objekt med högsta naturvärdesklass inom plangräns är numrerade. Inventeringsresultat bearbetat av Tyréns

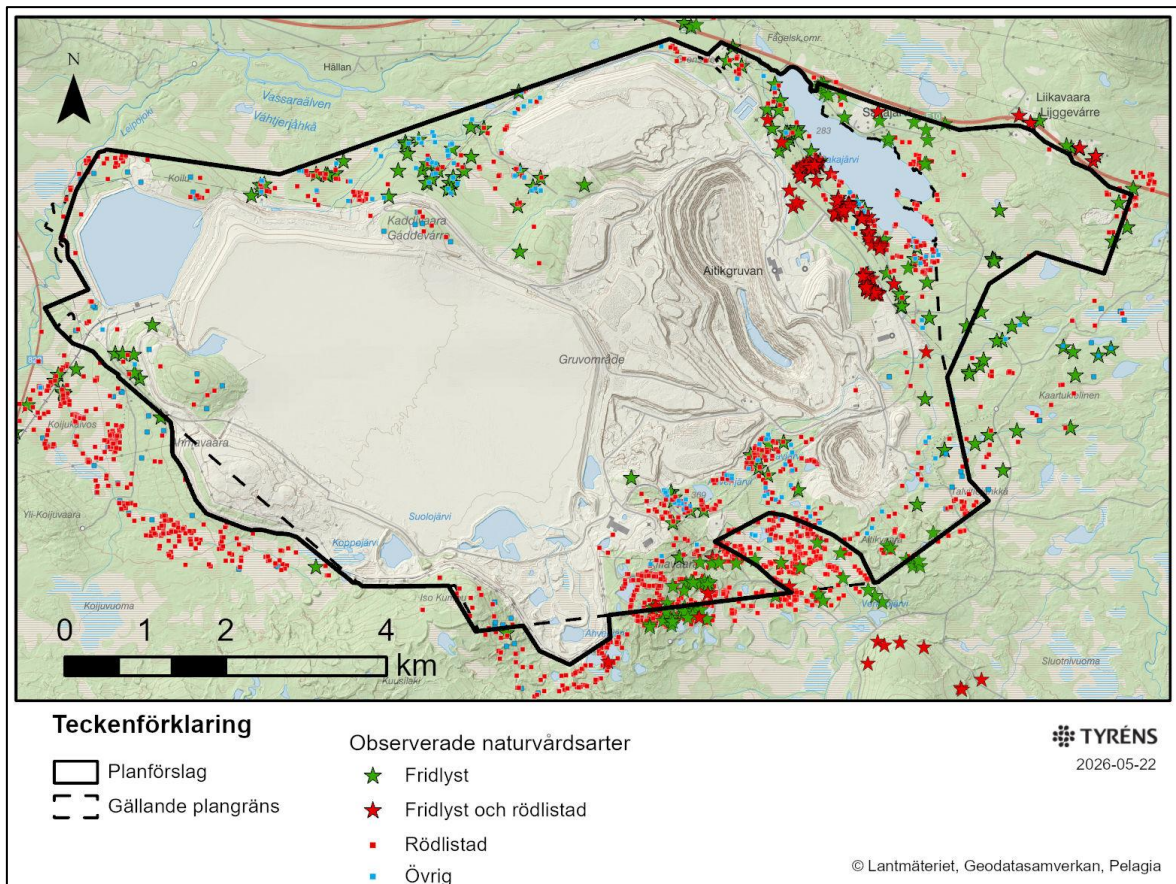
ARTER

Baserat på fynden i tidigare utförda artinventeringar samt observationer under naturvärdesinventeringarna har en artskyddsutredning tagits fram (Pelagia, 2025). Artskyddsutredningen är en omarbetad version av den artskyddsutredning som upprättades i samband med att Boliden sökte nytt miljötillstånd för fortsatt och utökad verksamhet vid Aitikgruvan. Någon tidigare artskyddsutredning för befintlig detaljplan är inte upprättad.

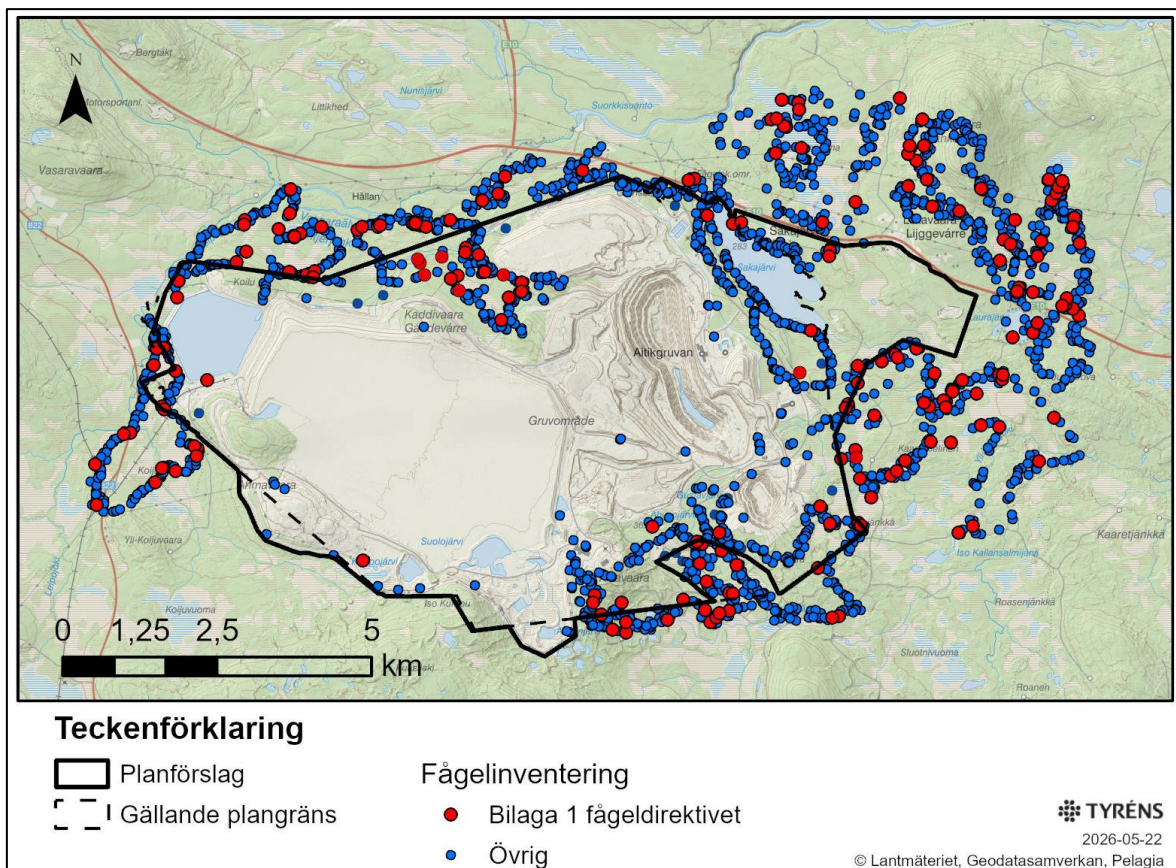
Figur 15. Planerade markanspråk som bedömts i genomförd artskyddsutredning av Pelagia 2025 i förhållande till utredningsområdet för föreslagna plangräns. Markanspråken är preliminära för vissa områden (Pelagia, 2025)

Inom planområdet har det påträffats flera arter som är fridlysta enligt någon av 4–9 §§ artskyddsförordningen (2007:845). Fynden består bland annat av ett flertal hotade fågelarter (4 §), vanlig groda (6 §), orkidéer (8 §), svampen doftticka (8 §), lummerväxter (9 §), växterna lappranunkel (7 §) höstlåsbräken (8 §) samt utter (4 a §) och nordfladdermus (4 a §).

Figur 16. Observerade naturvårdsarter (2016, 2017, 2022, 2023 och 2024). Bearbetat av Tyréns.

Fågelfaunan inom planområdet varierar mellan de olika biotoperna i landskapet. Utöver vanligt förekommande arter har även ett antal naturvårdsarter påträffats, vilka har en särskild betydelse för biologisk mångfald. Bland dessa arter kan särskilt nämnas rovfåglar samt svalor och seglare. Fjällvråk, stenfalk och tornfalk har noterats, vilka är rödlistade i kategorin Nära hotad (NT). Tornfalk är klassad som livskraftig (LC). Det förekommer backsvala i vallarna kring klarningsmagasinet och vid dagbrottet. Backsvala är rödlistad som Sårbar (VU). Hussvala och tornseglare häckar i byggnader inne på industriområdet. Hussvala är rödlistad som Sårbar (VU) och tornseglare är rödlistad som Starkt hotad (EN).

Figur 17. Fågelfynd 2022 och 2023. Bearbetat av Tyréns.

Inom planområdet och kring de större vattendragen (Leipojoki, Vassaraälven och Linaälven), förekommer flera fågelarter, däribland rödlistade arter som sävsparv, drillsnäppa (nära hotad, NT) och dvärghälsparv (VU). Även arter som järpe, tretåig hackspett och videsparv (nära hotad, NT) har observerats. Bland våtmarksfåglar noterades bland annat sångsvan (livskraftig, LC), bläsand (sårbar, VU) och kricka (sårbar, VU), medan rastande arter som brun glada (starkt hotad, EN) och grönfink (starkt hotad, EN) förekommit.

Vanlig groda och skogsödlå, skyddade enligt artskyddsförordningen, har påträffats i området, och groda har även bekräftats genom eDNA. Fler förekomster kan finnas.

Inom planområdet finns flera växtarter, varav doftticka och knärot (sårbar, VU) samt höstlåsbräken (nära hotad, NT) är rödlistade. Lummerarterna revlummer och plattlummer är vanligt förekommande inom planområdet, båda dessa arter är klassade som livskraftiga. I närområdet har även groddlummer, lopplummer, fjälllummer, mattlummer, finnlummer och nordlummer påträffats under utförda NVI.

Vissa djurarter omfattas av skydd enligt artskyddsförordningens 4 a §. De som finns bekräftade i planområdet är nordfladdermus och brunbjörn. Nordfladdermus konstaterades inom planområdet vid den fladdermusinventering som genomfördes 2018 inför tillståndsansökan för Liikavaaras dagbrott. Även vattenskalbaggen bredkantad dykare skulle tänkbart kunna förekomma i området enligt de artutredningar som genomförts (Pelagia, 2024).

Utter är fridlyst enligt 4 a § och är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Vid inventeringen år 2023 observerades spår av utter i närheten av planområdet i form av spår och spillning längs vattendraget Myllyjoki. Kontinuerlig förekomst av utter noterades även vid Leipojoki, väster om planområdet, samt vid Sakajoki, norr om planområdet.

Den grunda sjön Lompolojärvi norr om planområdet ingår i fågelskyddsområdet Sakalombolo, skyddat enligt 7 kap. 12 § miljöbalken. Området omfattas av restriktioner för jakt, störning av fågelliv och motorbåtstrafik under delar av året. Delar av området berörs av detaljplanen.

SKOGLIGA VÄRDEN

Norr om Aitik domineras landskapet av barrskog i flack terräng, där skogsbruket har haft stor påverkan genom kalavverkning och plockhuggning. Grandominerade sumpskogar är mindre påverkade och hyser vissa naturvärden.

Runt Liikavaara består skogarna främst av produktionsskog i olika stadier. Äldre bestånd utgörs ofta av kontinuitetsskog med värdefulla strukturer samt förutsättningar att hysa ovanliga eller hotade arter, särskilt vid myrholmar och längs Myllyjoki.

Även inom planområdet finns nyckelbiotoper med höga naturvärden.

Landskapet söder om Aitik utgör ett ovanligt naturligt och lite påverkat skogslandskap som numera är tämligen ovanliga i Sverige. Planområdet gränsar i sydväst mot Leipipir som delvis är avsatt som en ekopark av markägaren Sveaskog. Området är skyddat från försäljning, skogsavverkning och andra intrång enligt ett femtioårigt avtal mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen.

De västra och nordvästra delarna av planområdet utgörs till stor del av industrimark. Den kvarvarande naturmarken består av myr- och skogsmarker, och dessa områden är klass 2 och klass 3 (påtagligt till högt naturvärde) i naturvärdesinventeringen och fortsätter även utanför planområdet ner mot Leipojoki.

VÅTMARKER

Myrarna i anslutning till planområdet är generellt små och utgörs främst av fattiga till intermediära kärr, med inslag av rikkärr. Området kring Liikavaara består av både öppna och tallbevuxna myrar, huvudsakligen fattigkärr men även mer mineralrika partier. Vissa kärr uppvisar svag sträng- och flarkstruktur. Myrarna är i stor utsträckning opåverkade av dikning och har en naturlig hydrologi, även om vägutbyggnad lokalt kan ha påverkat vattenförhållandena.

I söder dominerar fattiga och intermediära kärr samt naturskogsartade gransumpskogar med förekomst av rödlistade arter. I öster finns större, i huvudsak opåverkade myrområden som utgörs bland annat av flera Aapamyrrar (en typ av myrkomplex) med strängflarkkärr och/eller blandmyrrar. Aapamyrrar är alltmer sällsynta med ogynnsam bevarandestatus i boreal region och flertalet av dessa bedömdes vid NVI hysa höga naturvärden.

LANDSKAPSBILD

Det befintliga planområdet utgörs av gruvdrift, industribyggnader, gråbergssupplag och sandmagasin som är framträdande inslag i landskapet. Inom det utökade områdena i söder samt i anslutning till nytt verksamhetsområde i Liikavaara i nordost, finns skogs- och myrmark samt renbetesland.

Figur 18. Utblickar från de sydliga delarna av planområdet. Foto:: Enetjärn Natur

Den naturgeografiska regionen kännetecknas av vågig bergkullterräng, dominerad av granskog, barr- och blandskog eller tallskog. Dessutom karaktäriseras landskapet av olika typer av torvmarker som har stor utbredning och främst utgörs av stora strängmyrar.

Landskapet har berg och höjdryggar som når över trädgränsen upp till drygt 800 meter över havet och däremellan skogar, vattensystem och myrmarker i dalgångarna som ligger på knappt 350 meter över havet. Inga större sjöar finns i närområdet, däremot finns många mindre skogssjöar och tjärnar.

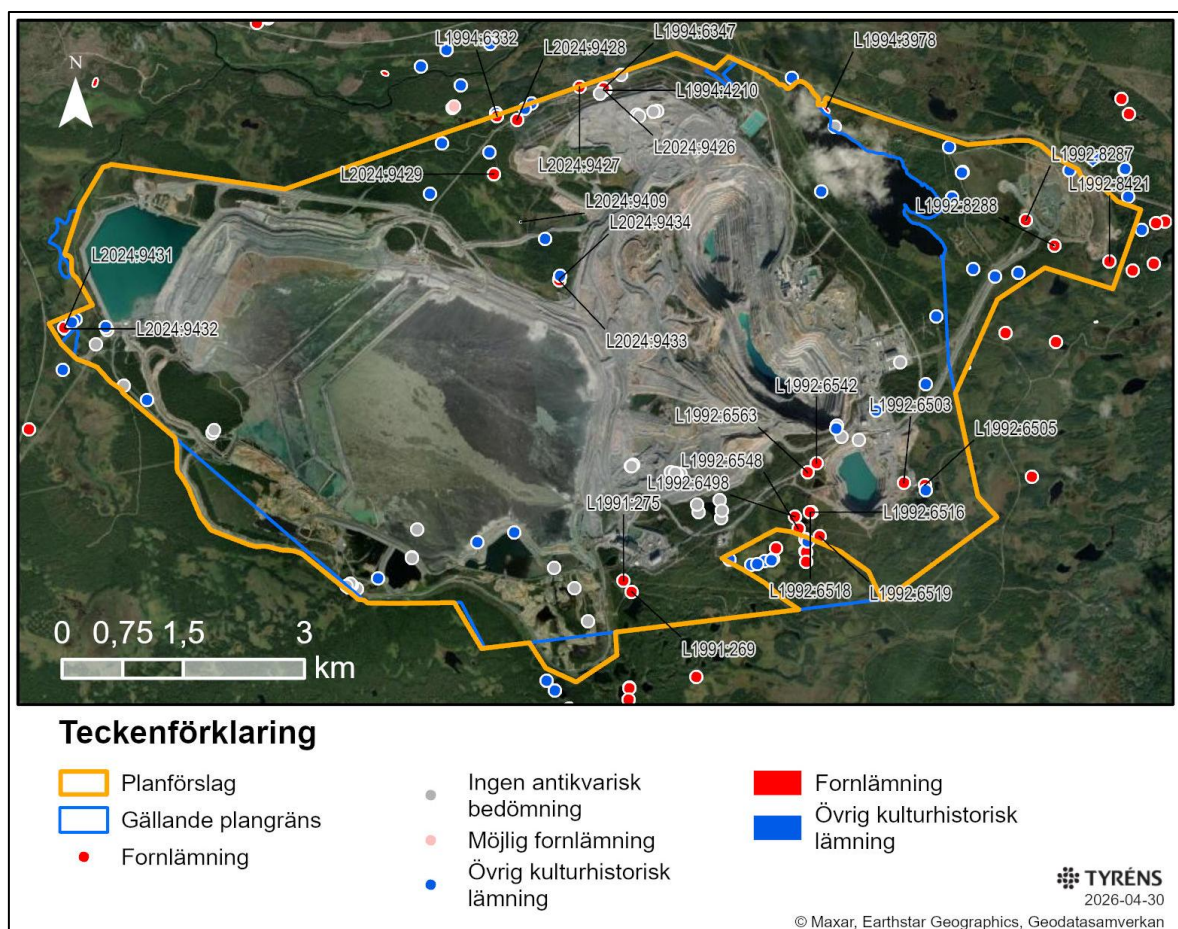
Stora delar av planområdet är redan ianspråktaget och gruvverksamheten utgör ett framträdande inslag i landskapet och är väl synligt från flera platser, bland annat från Gällivare tätort, Dundret och E10.

Naturlandskapet inom planområdet bedöms idag ha ett litet landskapsbildsvärde till följd av att gruvverksamheten är så storskalig. Industrilandskapet som Aitikgruvan utgör är ett landmärke i området med tydlig industriprägel.

KULTURMILJÖ

Planområdet har historiskt nyttjats dels för renskötsel vilket präglat kulturmiljön, dels för skogsbruk samt sentida jordbruks- och boskapsskötsel.

FORNLÄMNINGAR

Figur 19. Översikt registrerade lämningar inom aktuellt planområde enligt KMR i Forsök. Samtliga fornlämningar har lämningsnummer angivet i kartan.

Området är väl undersökt och flertalet arkeologiska utredningar har genomförts under åren (2006, 2007, 2012, 2013, 2017, 2019 och 2024). De arkeologiska utredningarna har gjorts i samband med tillståndprocesser och utökningar av gruvindustriområdet.

Inom planområdet finns idag 98 registrerade lämningar i Riksantikvarieämbetets geodatatjänst Forsök varav 27 klassas som fornlämningar. De registrerade fornlämningarna utgörs främst av härdar men också boplatser, barktäkter och husgrunder. Av de registrerade lämningar inom planområdet bedöms i nuläget 60

vara borttagna eller påverkade av befintlig verksamhet varav 10 av dessa är registrerade fornlämningar.

Figur 20. Ekoparken Leipipir. Hermelins ridled markeras med röda pilar. Källa: Sveaskog, Ekoparkbroschyr Leipipir.

Sydväst som planområdet finns "Hermelins ridled" som under 1700- och 1800-talen nyttjades för att under vintertid frakta cirka 600 ton malm per år med hjälp av renar. På sommaren tjänade den som kommunikation med kuststäderna. Leden går i nord-sydlig riktning i västra kanten av planområdet vid Malmabanans stickspår väster om industriområdet och ner genom ekoparken Leipipir. Leden är påverkad av verksamheten och sammanfaller med delar av sandmagasinet.

HÄLSA OCH SÄKERHET

BULLER

Buller kan utgöra ett folkhälsoproblem genom påverkan på sömnkvalitet, arbetsprestation och inlärning. På lång sikt kan buller bidra till hälso-problem i form av exempelvis högt blodtryck och i förlängningen även hjärtsjukdomar. Omgivningsbuller utgör ett samlingsbegrepp för buller från industri- och annan verksamhet samt trafikbuller, det vill säga buller från väg-, järnvägs- och flygtrafik.

För industri- och annat verksamhetsbuller, trafikbuller och byggplatsbuller finns olika riktvärden. Verksamheten i Aitik omfattas även av ett antal bullervillkor.

Tabell 3. Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller

	Leq dag (kl 06-18)	Leq kväll (kl 18-22) samt lör-, sön- och helgdag (kl 06-18)	Leq natt (kl 22-06)
Utgångspunkt för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler,	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)

Tabell 4. Riktvärden för inomhusljudnivåer i FoHMF 2014:13, tabell 2.

Ljudnivåer i dB, tersband									
Frekvens (Hz)	31,5	40	50	63	80	100	125	160	200
Riktvärden	56	49	43	42	40	38	36	34	32

Tabell 5. Riktvärden för buller vid befintliga bostäder (frifältsvärden).

	Bostad, fasad (Leq _{24h})	Bostad, uteplats (Leq _{24h})	Bostad, uteplats (L _{max})
Buller från väg	55 dB(A)	~55 dB(A)**	70 dB(A)*
Buller från spår	60 dB(A)	55 dB(A)	70 dB(A)*

* Tidsvägning Fast. Får överskridas max 5 ggr/genomsnittlig maxtimme, dag och kväll (kl. 06–22)

** Varken propositionen eller praxis har någon tydlig angivelse för vägbuller vid uteplats. Enligt Naturvårdsverket är en tänkbar nivå för att nå en god miljö kvalitet 55 dB(A) Leq_{24h} (samma som för spår samt ambitionsnivå enligt anknytande dokument från centrala myndigheter).

Industrier har individuella bullervillkor för industribuller. I nu gällande tillstånd för verksamheten (mark- och miljödomstolens dom 2021-04-29 i mål M 2672-18) meddelade följande villkor rörande verksamhetens industribuller:

Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än

- Dagtid (kl. 07–18) 50 dB(A)
- Kvällstid (kl. 18–22) 45 dB(A)
- Nattetid (kl. 22–07) 40 dB(A)

För Sakajärvi och Liikavaara får ovan angiven ekvivalent ljudnivå nattetid överskridas med maximalt 5 respektive 2 dB(A). För Laurajärvi får det under Liikavaara dagbrottets drifttid ovan angivna ljudnivåer överskridas med maximalt 5 dB(A) nattetid.

Inom ramen för verkställighetsförordnandet för dammsäkerhetshöjande åtgärder har tillåtighet även givits för området norr om Vassaraälven där ovan angiven ljudnivå nattetid får överskridas med maximalt 5 dB(A) i samband med arbeten för påbyggnad av dammarna inom den nu beslutade arbetstiden (31 december 2028). Arbetsmoment som typiskt sett kan medföra momentana ljudnivåer över 58 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid.

Planområdet är i nuläget påverkat av höga bullernivåer från den egna verksamheten, bland annat till följd av sprängning, tippning, krossning samt omlastning vid bangården. Modellering av bullerspridningen visar att gruvtruckar

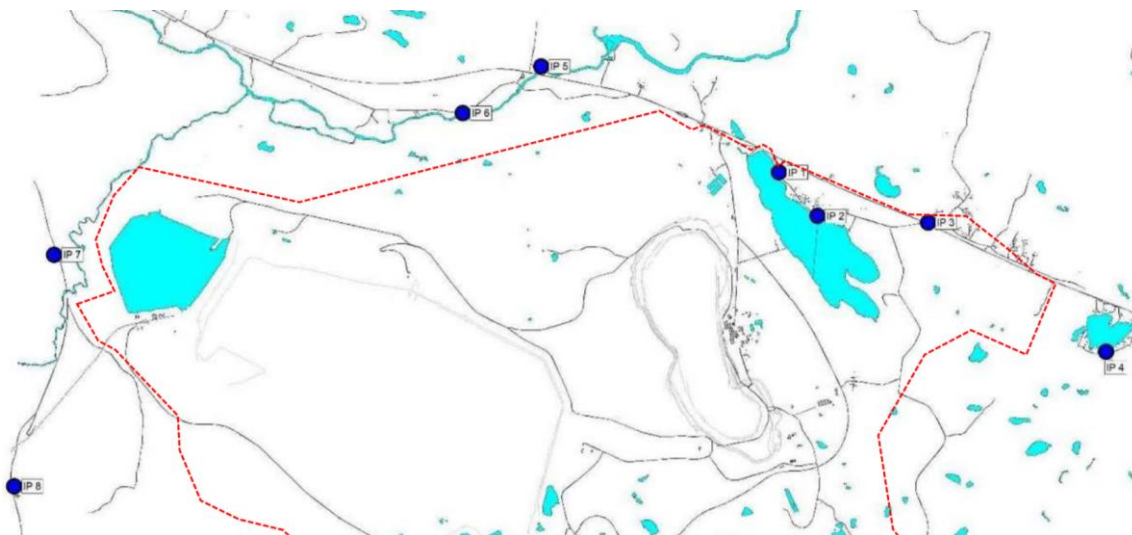
utgör den dominerande bullerkällan. Såväl dag- som nattetid förekommer även ljud från signalhorn på lastmaskiner.

Sprängningar sker under mycket korta tidsförlopp och påverkar därmed inte de ekvivalenta ljudnivåerna. Sprängning utförs inte nattetid och bedöms därför inte medföra överskridanden av riktvärden för maximala ljudnivåer. Beroende på topografi och meteorologiska förhållanden kan varningssignaler inför sprängning dock uppfattas på längre avstånd, exempelvis i Sarkanenä och Tidnokenttä.

Tippning av bergmaterial från gruvtruckar ger upphov till höga maximala ljudnivåer, särskilt när tippning sker i lägen där verksamheten är exponerad mot närliggande bebyggelse. Uppföljning inom ramen för kontrollprogrammet visar dock att dessa nivåer inte medför överskridanden av gällande riktvärden enligt Naturvårdsverkets vägledning för industri- och verksamhetsbuller. Tillfälliga anläggningsarbeten kan förekomma och generera buller, men bedöms inte påverka den samlade bullersituationen i någon större omfattning.

Som del av verksamhetens egenkontrollprogram kontrolleras buller årligen genom immissionsmätningar samt kompletterande närfältsmätningar och beräkningar.

Vid mätningar som genomfördes år 2022 uppmättes ljudnivåer vid åtta immissionspunkter. Den högsta ekvivalenta ljudnivån uppmättes vid immissionspunkt IP1, belägen vid norra delen av Sakajärvisjön, där nivån uppgick till 45 dB(A). Vid denna punkt tangeras riktvärdet under kvälls- och nattetid. Vid immissionspunkt IP2, vid södra delen av Sakajärvisjön, uppmättes den näst högsta nivån om 43 dB(A). För båda dessa punkter utgör gruvverksamheten och deponin de huvudsakliga bullerkällorna.

Figur 21. Immissionspunkternas placering i verksamhetens omgivning i genomförda mätningar år 2022.

Utöver buller från gruvområdet och bangården förekommer trafikbuller från Malmbanan, Nattavaaravägen och E10.

LUFT

Luftkvalitet avser halter av föroreningar i utomhusluft där människor vistas och som kan påverka hälsan. De största källorna är trafik, sjöfart och industrier. Halterna påverkas av avstånd till källan, väderförhållanden och topografi, och kan bli höga vid vindsvaga eller instängda förhållanden.

Luftföroreningar kan ge både kort- och långsiktiga hälsoeffekter, främst på luftvägar samt hjärta och kärl. Vanliga effekter är exempelvis astma, lungsjukdomar och stroke. Barn, äldre och personer med luftvägssjukdomar är särskilt känsliga, och hälsopåverkan kan uppstå även vid låga halter.

Damning är en central miljöfråga under drift vid Aitik, då flera moment såsom sprängning, krossning, tippning och transporter ger upphov till stoft från olika källor så som upplag, vägar, sandmagasin och bangård.

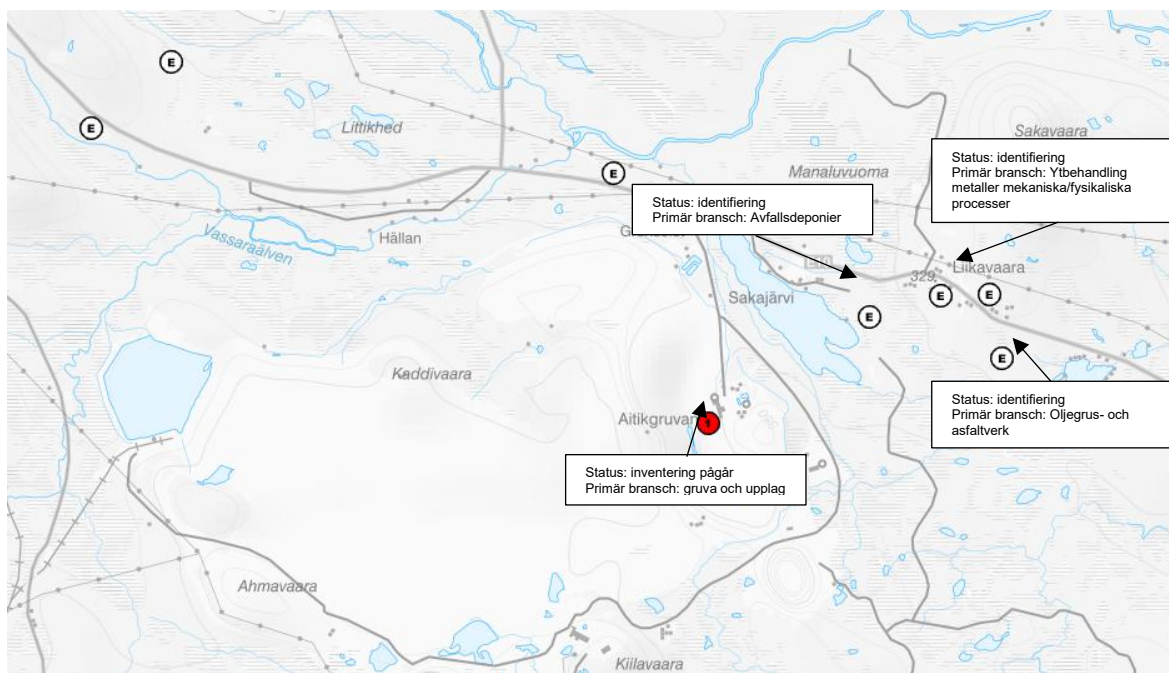
Mätningar som gjorts inom verksamhetens egenkollsprogram visar att stoftnedfallet är högst inom industriområdet och minskar med avståndet. Halterna är generellt låga utanför området och samtliga mätpunkter låg under gällande riktvärden år 2022. Den dominerande västliga vindriktningen innebär att spridning främst sker österut.

Åtgärder som gröngöring av sandmagasin har minskat damningen. Metallhalter i stoft och mossor visar förhöjda nivåer nära verksamheten, men ligger under gällande villkor.

Gällande tillstånd innehåller inget begränsningsvärde för punktkällor utan anger endast att stoftutsläppen från ett antal punktkällor ska kontrolleras. De riktvärden som fanns i tidigare gällande tillstånd ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ normaltorr gas) har emellertid innehållits vid samtliga mätningar som utförts sedan det nya tillståndet togs i anspråk år 2014.

FÖRORENAD MARK

Fyra stycken potentiellt förorenade områden har identifierats inom planområdet enligt länsstyrelsernas EBH-karta (2024-10-01). Då området omfattar en pågående gruvverksamhet bedöms potentiella föroreningar inte utgöra någon risk.

Figur 22. Karta över potentiellt förorenade områden i detaljplanens närområde. Status samt primär bransch redovisas även. Källa: EBH-kartan, länsstyrelserna 2024.

Den som äger eller brukar en fastighet skall oavsett om området tidigare ansetts förorenat genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening på fastigheten och föroreningen kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön enligt 10 kap. 11 § miljöbalken. Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljö ansvarar för att avhjälpa denna skada enligt 2 kap 8 § miljöbalken.

RISK FÖR OLYCKOR

Malmbanan, E10 samt stickspåret in till Aitik är samtliga leder för farligt gods.

Säkerheten på infrastrukturen, hållbara förpackningar och tankar, utbildad personal samt säkerhetsutrustning är viktiga faktorer för att transport ska kunna genomföras på ett säkert sätt.

Verksamheten i Aitik är en Sevesoanläggning inom den högre kravnivån vilket medför att olycksrisker studerats i detalj och en omfattande säkerhetsrapport tagits fram. Säkerhetsrapporten ger en allmän beskrivning av säkerhetspolicyn, säkerhetsledningssystemet och de beredskapsplaner som finns. Den beskriver även de risker för allvarliga olyckor som verksamheten är förknippad med och hur dessa risker hanteras preventivt genom systematiskt arbete och avvikelserapportering, samt hur man avser att hantera tillbud eller olyckor. Ytterligare förebyggande åtgärder i form av bland annat säkerhetsutrustning, rutiner och säkerhetsledningssystem presenteras. I anknytning till detta redogörs även för konsekvenslindrande åtgärder.

Inom Aitik sker kontinuerlig säkerhets- och miljörelaterad utbildning av personal och entreprenörer. Det finns även ett omfattande egenkontrollprogram med exempelvis skyddsronder, besiktningar, miljömätningar och revisioner.

Ett antal risker är identifierade för området:

- Vibrationer och luftstötsvågor
- Stenkast
- Dammsäkerhet
- Kemikalieolycka

Vibrationer och luftstötsvågor

Vibrationer och luftstötsvågor härrör från sprängningar. Det kan röra sig om både produktionssprängningar i dagbrotten och sprängningar inom olika anläggningsprojekt. I regel är de vibrationer och luftstötsvågor som uppkommer i samband med produktionssprängningar i dagbrotten både kraftigare och mer frekventa, varför bostadens närhet till dagbrotten är en viktig faktor. Aitikdagbrottet och Liikavaaradagbrottet är båda belägna i den östra delen av verksamhetsområdet. Gällande villkor för vibrationer (5 mm/s) respektive luftstötsvågor (100 Pa frifält) har innehållits under 2022.

Utöver villkor som reglerar hur höga vibrationer och luftstötsvågor får vara vid bostäder samt var mätningar ska utföras finns ett villkor som innebär att regelbundna sprängtider ska eftersträvas och att sprängningar nattetid samt på helger och helgdagar ska undvikas, för att minska störningarna för närboende.

Stenkast

I samband med sprängningar förekommer stenkast. Oftast är kastlängderna inte speciellt långa (under 500 meter) men vid vissa tillfällen kan stenar kastas betydligt längre. Risken för långa stenkast utanför dagbrottet minskar ju djupare brytningen sker i dagbrottet. För att minimera riskerna för allmänheten är riskområdet för stenkast instängslat. Det stängslade området, till lika verksamhetens skalskydd, säkerställer att obehöriga inte ska komma så pass nära att risk för stenkast som kan uppstå. Undantaget är Väg E10 som stängs av vid sprängning i Liikavaara.

Ett skyddsavstånd mot bebyggelse på minst 1000 meter från brytningsområdet krävs för att klara säkerhetsavståndet för stenkast. Idag finns inga boenden inom detta skyddsavstånd.

Dammsäkerhet

Magasinet och dammarna vid Aitik utgör en så kallad riskanläggning enligt utvinningsavfallsförordningen då den bedöms kunna orsaka en allvarlig olycka vid ett fel eller en brist i anläggningen.

Vid ett dammbrott skulle vatten eller en blandning av vatten och anrikningssand komma att frigöras. Detta kan medföra både ökade flöden i berörda vattendrag, ökad föroreningsspridning av anrikningssand och föroreningar i vatten. En annan konsekvens av dammbrott är att markområden riskeras att översvämmas, något som i sin tur kan medföra skador på infrastruktur, byggnader samt innebära risk

för människoliv. Såväl spridningsvägar som konsekvenser varierar beroende på vilken/vilka dammar som brister samt under vilka väderförhållanden detta sker. Bedömningen är att påverkan kan sträcka sig upp till 8 mil nedströms.

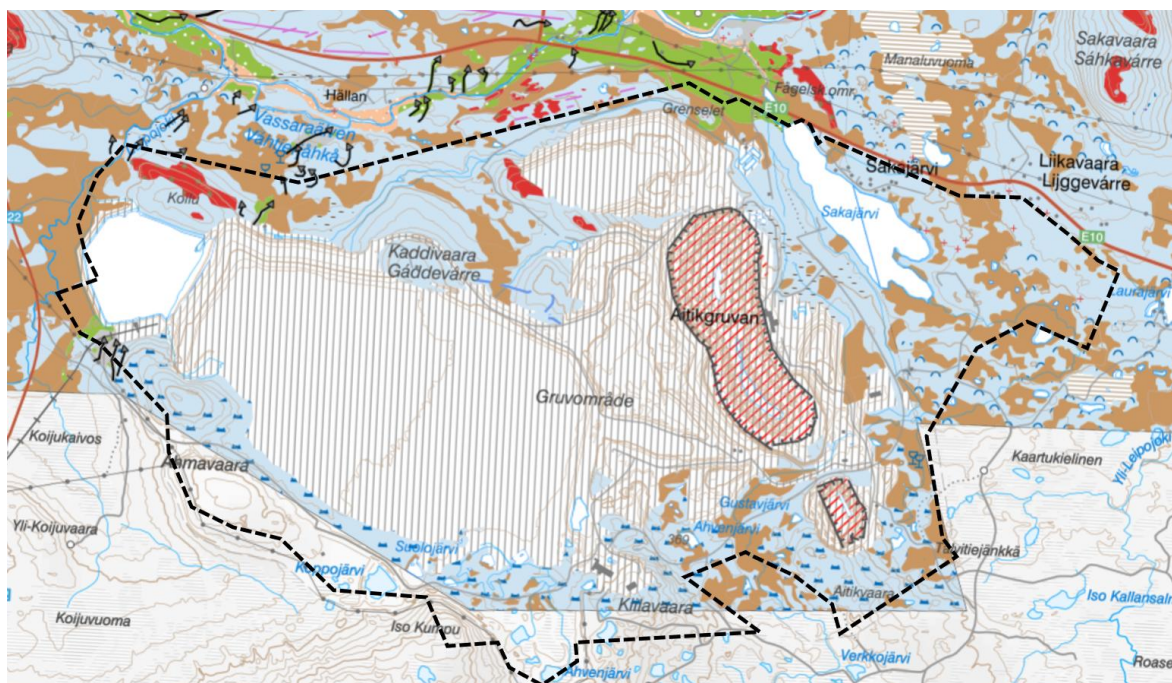
För närvarande pågår ett arbete för att förstärka dammarna utifrån de nya internationella standarder som tagits fram för beräkning av dammstabilitet. De dammsäkerhetshöjande åtgärderna syftar särskilt till att uppfylla de nya riktlinjerna och därmed öka dammsäkerheten. En uppdaterad dammbrottsanalys har tagits fram där konsekvenserna av brott på dammarna under olika scenarier har undersökts. En riskanalys har genomförts där alla risker identifierats och handlingsplaner utarbetats för respektive incident- och olycksscenario.

Kemikalieolycka

Enligt de analyser som utförs i befintlig säkerhetsrapport, kan inte en enskild storskalig kemikalieolycka orsaka en dominoeffekt på annan del av verksamheten. En storskalig kemikalieolycka vid gruvan kan endast uppkomma vid en oavsiktlig detonation av sprängämnen och för anrikningsverket kan detta endast uppkomma genom ett gasutsläpp vid felhantering av kemikalier.

GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

De dominerande jordarterna i Aitikområdet är morän och torv. Jorddjupet i området varierar mellan 0 till 30 meter. Torven förekommer främst i låglägen i terrängen medan moränen huvudsakligen följer topografin, men det förekommer också moränformer som moränryggar.

Figur 23. Utdrag ur SGU:s jordartskarta. Merparten av planområdet består fyllning, morän och torv. I jordartskarta symboliserar ljusblått morän, brunt torv, rött berg och grå skraffering fyllning. SGU:s jordartskarta är inte heltäckande för planområdet.

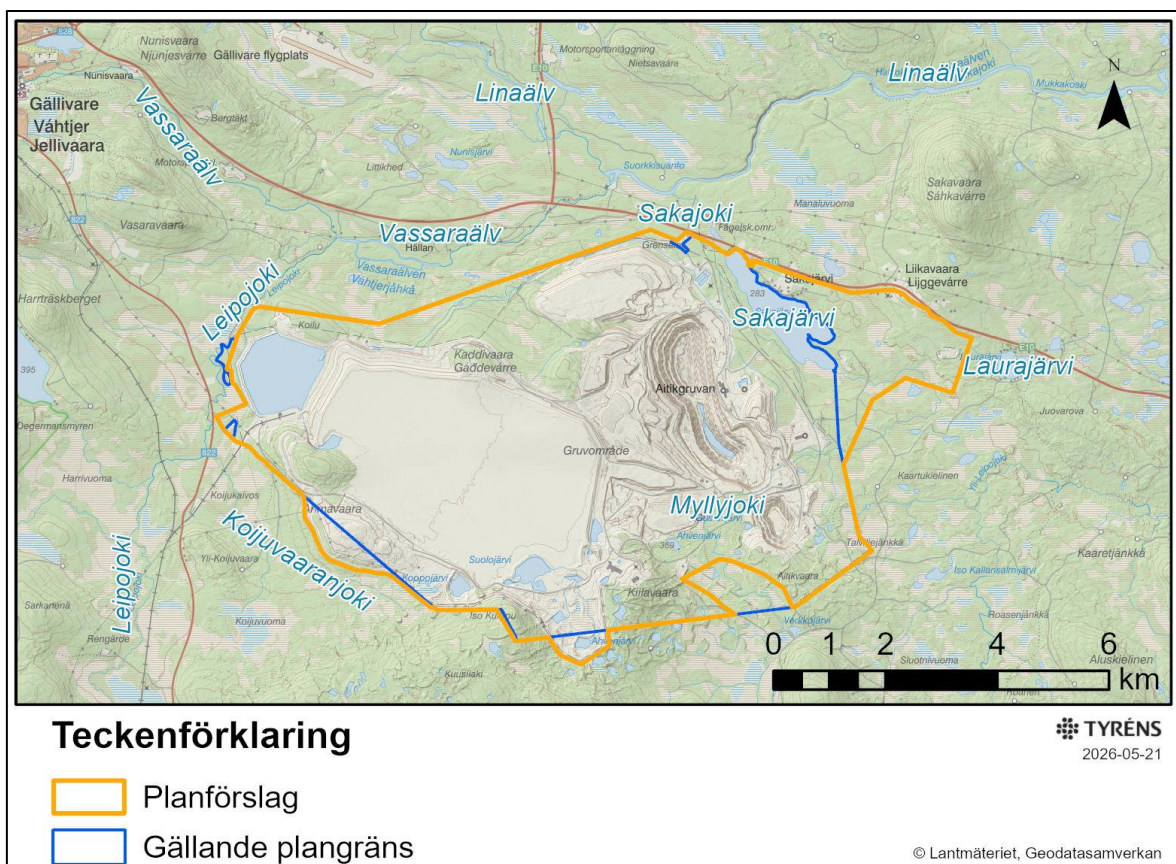
Aitik ligger inom den så kallade Baltiska skölden i ett område där bergarterna består av material från vulkaner, sediment och yngre graniter som trängt upp ur jordens inre. Fyndigheten vid Aitik är en sulfidmalm av impregnationstyp som innehåller koppar, guld och silver. I en impregnationsmalm är små mineralkorn utspridda i bergmassan till skillnad från en malmkropp som är en massiv kropp av det brytvärda mineralet. Kopparmineraliseringen skär markytan i dagen vilket medför att delar av moränen i området i praktiken är delar av mineraliseringen som under åren eroderat. Därmed innehåller morän i området sydost om Aitik naturligt förhöjda halter av svavel och metaller.

HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

YTVATTEN

Gruvområdet i Aitik avvattnas mot Linaälven (via Leipojoki och Vassaraälven) som utgör ett biflöde till Kalix älv som i sin tur mynnar i Bottenviken.

Vattenförekomster i området utgörs i väster av i Leipojoki som rinner i syd-nordlig riktning väster om planområdet. Inom planområdet, söder om gruvområdet, rinner den mindre bäcken Koijuvaaranjoki som mynnar i Leipojoki. Norr om planområdet mynnar Leipojoki i Vassaraälven som i sin tur mynnar i Linaälven. I öster rinner bäcken Myllyjoki genom planområdet och mynnar i sjön Sakajärvi som avvattnas genom Sakajoki ut till Linaälven.

Figur 24. Sjöar och vattendrag i detaljplanens närområde.

Ytvattnets i området bedöms ha ett måttligt värde kopplat till vattenförekomsternas status och kvalitet, men med stort skyddsvärde då de flesta ytvattenförekomsterna ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Sammantaget bedöms värdet vara måttligt till stort.

I den östra delen av planområdet finns en mindre bäck som mynnar i sjön Laurajärvi. Denna mindre bäck och Laurajärvi är inte klassade som vattenförekomster i vattenförvaltningens mening, men de ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem och är även utpekad som särskilt värdefulla vatten av Naturvårdsverket.

Boliden avser att byta primär recipient från Leipojoki till Linaälven, vilket framgår av ansökan om nytt grundtillstånd för hela gruvområdet. Detta då Linaälven är en större recipient där effekterna av tillskottet av bräddat vatten från klarningsmagasinet blir mindre.

Ytvattenhantering vid Aitiks verksamhetsområde

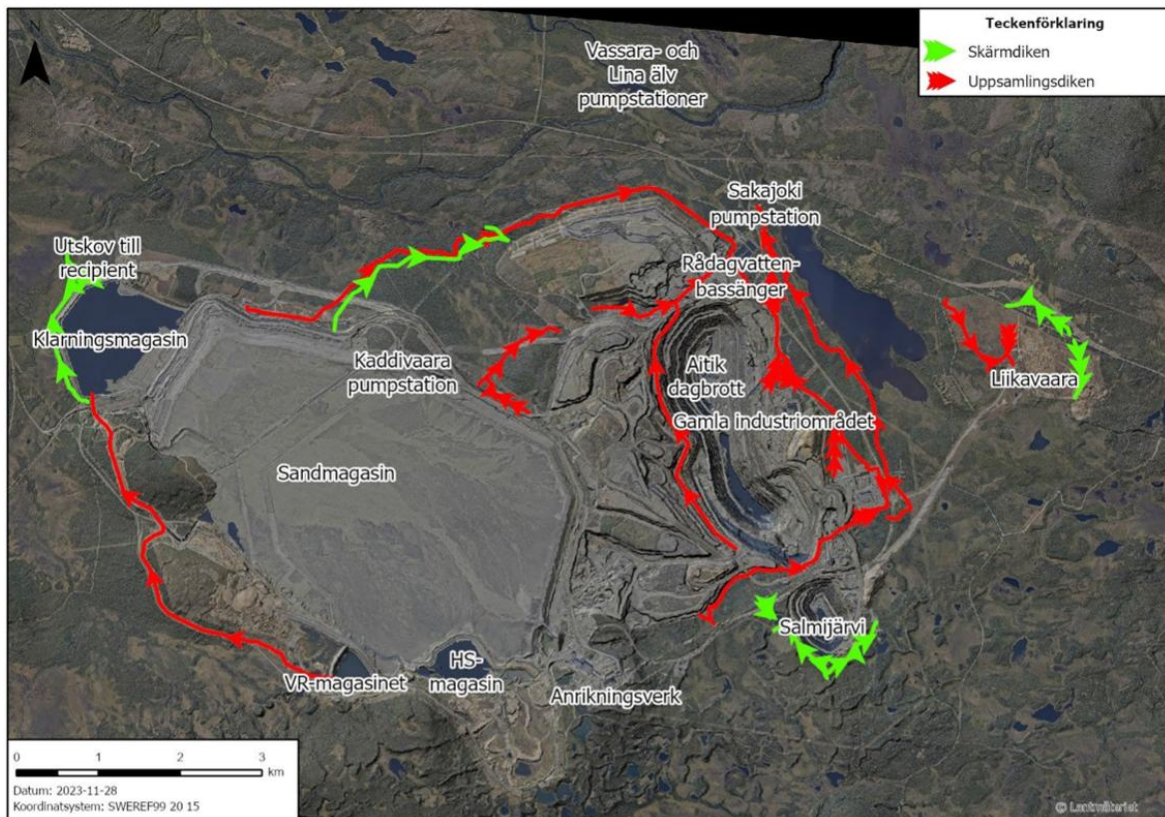
Uppsamling av dagvatten samt potentiellt förorenat ytvatten sker genom dikessystem där vattnet avleds till uppsamlingsbassänger för att sedan pumpas till anrikningsverket för användning i processen, alternativt till sand- och klarningsmagasinet.

Det finns tre större system av uppsamlingsdiken för att fånga upp potentiellt påverkat vatten och leda in det i det interna vattensystemet innan det rinner ut mot recipienten. Ett system hanterar vatten från industriområden, förhindrar tillrinning till Aitikdagbrottet och fångar upp läckagevatten från sandmagasinets norra damm samt gråbergsupplagen. Vid Liikavaara finns ett dikessystem runt gråbergsupplaget och industriområdet för att samla upp dränagevatten och leda det till en uppsamlingsbassäng för sedimentering innan vattnet pumpas till Aitiks vattenhanteringssystem. Det tredje systemet för uppsamlingsdiken fångar upp vatten på Aitikområdets östra sida, utanför industriområdena. Detta förhindrar tillrinning till sjön Sakajärvi och leder vattnet till Sakajoki pumpstation.

Vid överskott bräddas vatten till Leipojoki via ett dike. Vattenhanteringen vid Aitik planeras så att både behovet av bräddning samt behovet av intag av vatten till verksamheten ska minimeras. Mängden vatten som bräddas får maximalt utgöra en tredjedel av flödet i Leipojoki. Det finns även villkor som reglerar pH samt halten av ett antal metaller och kväveföreningar i bräddat vatten.

För att minska på belastningen av potentiellt miljöskadliga ämnen sårhålls anrikningssanden, varvid den högsavliga (HS-sanden) hanteras i särskild ordning. Detta minskar på ett betydande sätt risken för höga sulfat- och metallhalter.

Utöver uppsamlingsdikena finns ett antal skärmdiken leder rent vatten förbi industriområdena för att undvika förorening.

Figur 25. Dikessystem med skärmdiken och uppsamlingsdiken. Flödesriktning redovisas med pilar. Kartproducent: Boliden Mineral AB.

BEFOLKNING OCH BOENDEMILJÖ

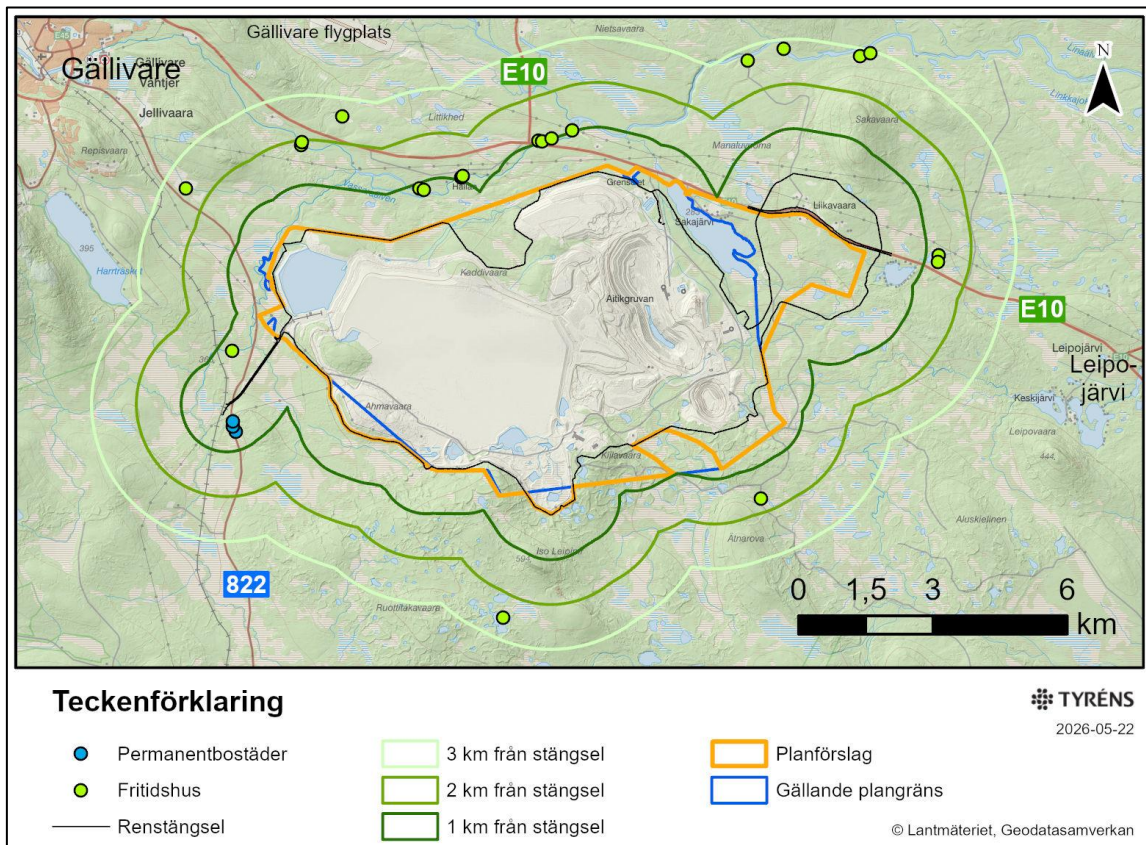
Den närmsta permanenta bebyggelse utgörs i nuläget av tre bostäder vid Nattavaaravägen (väg 822) cirka två kilometer sydväst om detaljplanen. Vidare finns cirka 20 fritidshus inom tre kilometer från det renstängsel som omger verksamhetsområdet, merparten ligger kring Vassara- och Linaälven norr om planområdet. Repisvaara, som är en del av Gällivare tätort ligger cirka fyra km nordväst om Aitik. Cirka sex kilometer öster om planområdet finns byn Leipojärvi.

Boende i området runt Aitiks verksamhet kan påverkas av buller, damning, vibrationer och lukt. Den dominerande vindriktningen är västlig vilket innebär att områden öster om Aitik drabbas värst av damning, bullerstörning och lukt. Vibrationer utgår från sprängningarna i dagbrotten varvid bostadens närhet till dagbrotten är en viktig faktor för den störning som upplevs. Både Aitik- och Liikavaaradagbrotten är belägna i östra delen av verksamhetsområdet vilket medför större vibrationsstörningar i dessa områden.

Vid etablering av nya gruvor krävs det att mark tas i anspråk. Fastighetsägare och enskilda personer kan drabbas negativt vid en gruvetablering. Fyndigheten som fått tillstånd för dagbrottsbrytning i Liikavaara är ett exempel på en sådan plats där intressen ställts emot varandra. Samtliga boende i byarna Sakajärvi, Liikavaara och Laurajärvi har lösts in och flyttat. I samband med att fastigheterna inlöstes utredde Boliden konsekvenserna i en social konsekvensbeskrivning (2019).

Fastighetsägarna upplevde generellt att förvärvsprocessen påverkat deras välmående negativt, främst genom oro och ovisshet om framtiden. Samtidigt

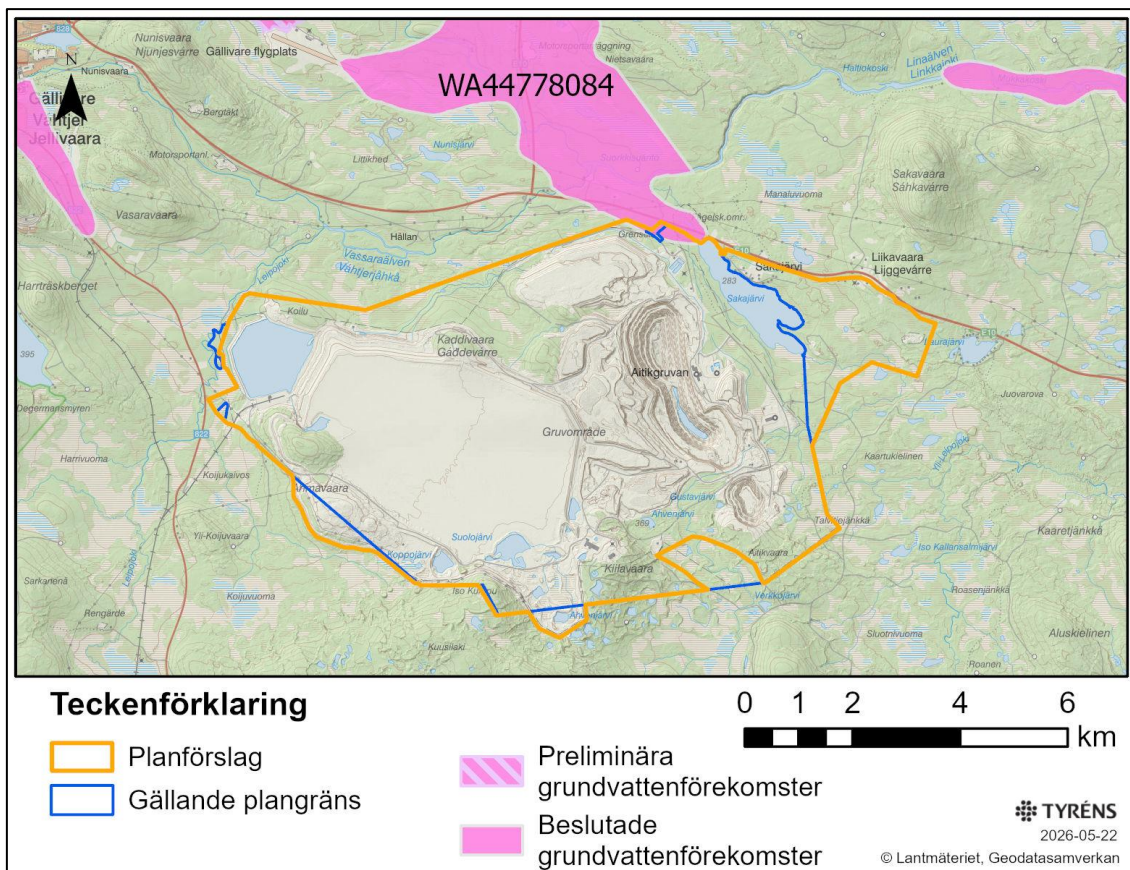
uppgav mer än hälften att de vid intervjutillfället var tillfreds med sin situation, och några var helt nöjda. Kortare processer var kopplade till högre grad av nöjdhet. De intervjuade hade stark anknytning till platsen, antingen genom uppväxt och generationstillhörighet eller genom naturvärden och livsstil kopplad till friluftsliv och djurhållning. Samtliga uppgav att de hade velat bo kvar om gruvverksamheten inte expanderat.

Figur 26. Karta över nuvarande bostäder och fritidshus.

GRUNDEVATTEN

Grundvattenströmningen sker generellt från den högre terrängen söder om Aitik och norrut. Norr om Aitik finns en grundvattenförekomst (SE745632-172031).

Figur 27. Norr om planområdet finns en grundvattenförekomst (WA44778084).

Kopparmineraliseringen går i dagen, vilket innebär att delar av moränen i praktiken består av material från malmkroppen som eroderat över tid. Detta medför att moränen inom vissa delar av området naturligt uppvisar förhöjda halter av svavel och metaller. Mineraliseringen har även påverkat de naturliga metallhalterna i grundvattnet. Gruvverksamheten bidrar dessutom till en lokal påverkan på metallhalterna i grundvattnet. Utöver risken för förorening av närliggande grundvattenförekomster är grundvattnets kvalitet viktig eftersom det fungerar som ett transportmedium för föroreningar vidare till omgivande ytvatten.

Grundvattenkvaliteten inom verksamhetsområdet provats regelbundet inom ramen för befintligt kontrollprogram.

Främst är det ämnena sulfat och nickel som ställvis uppvisar mycket höga halter. Zink förekommer företrädesvis i låga till måttliga halter. Koppar uppvisar låga eller mycket låga halter i grundvattnet, med några undantag.

Området för den nya dagbrottsverksamheten i Liikavaara har provtagits åren 2021 och 2022 vid ett antal punkter för att få en bild av bakgrundsvärdena på platsen innan brytning påbörjats. I två av punkterna visar resultaten mycket höga halter av bly samt höga halter av krom. I en av dessa finns också hög halt av nickel. Ytterligare några punkter har höga halter av zink, nickel och krom.

Grundvattnet inom planområdet bedöms ha litet värde, i och med att grundvattnet i sig inte bedöms ha något skyddsvärde eller betydelse för dricksvattenförsörjningen.

För att möjliggöra gruvbrytning måste dagbrotten länshållas under drift. Inströmmande grundvatten pumpas upp till ytan och omhändertas tillsammans med övrigt uppsamlat vatten inom Aitik's vattenhanteringssystem.

De avsänkta grundvattenförhållandena i anslutning till dagbrotten är lokala i dagbrottens närområde och nivåerna sänks inte ned till dagbrottens botten. De förändrade förhållandena medför ökade vertikala strömningshastigheter, vilket i sin tur leder till ett ökat inflöde till grundvattenmagasinet i berg, på bekostnad av minskad avrinning av ytvatten och ytligt grundvatten. Utbredningen av dessa påverkade områden är dock begränsad.

I anslutning till sandmagasinet och klarningsmagasinet råder i stället förhöjda grundvattennivåer. Till följd av dammkonstruktionerna hålls nivåerna relativt konstanta, flera meter över den ursprungliga markytan. Även dessa förhållanden påverkar grundvattnets flödesmönster, både uppströms och nedströms anläggningarna.

KLIMAT

Klimatpåverkan från den storskaliga verksamheten i Aitik inkluderar energikrävande processer såsom malning och anrikning av berg samt storskaliga transporter av berg. Aitik står för cirka 76% av Bolidens totala utsläpp från gruvverksamheten i Sverige och för 0,5% av industrins totala utsläpp i Sverige.

Verksamheten är utformad på ett sätt där energianvändningen och klimatpåverkan minimeras genom att gravitationen utnyttjas i anrikningsprocesser samt att rullband, truckar och tåg övergår i större utsträckning till eldrift.

REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Inom verksamhetsområdet förekommer inte spontan vistelse eller rekreation, då området utgör en aktiv gruvverksamhet, där enbart behörig personal vistas. Majoriteten av planområdet omgärdas av det industristängsel som används för att upprätthålla säkerheten inom området, bland annat genom att säkerställa att inga obehöriga vistas inom området.

Cirka tre kilometer väster om planområdet finns berget Dundret som är skyddat som riksintresse för friluftsliv. Dundret är även ett naturreservat och utpekad som Natura 2000-område. I området vid Dundret finns vandringsleder, skidspår, utförsåkning, skoterleder, vindskydd och raststugor. Det finns även en så kallad "Hälsoslinga" på toppen som är tillgänglighetsanpassad. Från Dundrets topp utgör Aitik ett väl synligt inslag i öster.

I området kring gruvan finns skogsbilvägar som möjliggör friluftsliv, varav vissa har påverkats eller dragits om till följd av verksamheten, bland annat i anslutning till Liikavaara och Laurajärvi. Friluftaktiviteter som jakt, fiske och bärplockning kan fortsatt utövas utanför det stängslade gruvområdet, och någon större utökning av stängsling planeras inte.

Leipipir ekopark gränsar till planområdet i söder och är ett stort, väglöst, fjällnära skogsområde med grannaturskogar i norr och brandpåverkade tallskogar i söder. Området innehåller kuperade berg, myrmosaik och ett stort antal sjöar. De stora våtmarkerna är också rika fågelmarker.

Norr om det som tidigare var Liikavaara by passerar en skoterled i öst-västlig riktning som länkar samman Gällivare och samhällena åt öster, såsom Dokkas och Sammakko. Skoterleden har dragits om norrut för att passera utanför Liikavaara-dagbrottets stängsling. Ytterligare en skoterled passerar söder om planområdet genom Leipipir ekopark.

Stora delar av området är idag påverkat av bullerstörning, och vid vissa tillfällen även damning, från Aitiks gruvverksamhet.

TRAFIK

OSKYDDADE TRAFIKANTER

Verksamhetsområdet är instängslat och nyttjas inte av oskyddade trafikanter, som inte är verksamma inom området.

KOLLEKTIVTRAFIK

Planområdet trafikeras inte av någon kollektivtrafik.

JÄRNVÄGSTRAFIK

I anslutning till planområdet går Malmbanan med befintligt stickspår. Enligt uppgifter från Trafikverket (2022) är antalet planerade tåg enligt tågplan 2022 på sträckan Aitik-Koijvaara 2,0 (ÅDT).

MOTORTRAFIK

E10 går i öst-västlig riktning längs planområdets norra gräns. Årsmedeldygnstrafiken (ÅDT) var år 2022 drygt 2430 fordon per dygn varav knappt 10 % var tung trafik.

Nattavaaravägen ligger väster om planområdet. Årsmedeldygnstrafiken (ÅDT) på vägen var år 2018 drygt 320 fordon per dygn varav knappt 10 % var tung trafik.

FLYTT AV E10

Under 2023 genomförde Trafikverket en omdragning av E10 i syfte att möjliggöra för utvidgningen av Liikavaaradagbrottet. Vägplanen fastställdes den 1 februari 2022 (TRV 2021/126492).

TRAFIK LÄNGS E10 VID SPRÄNGNING

I samband med sprängning i Liikavaaradagbrottet finns risk för stenkast på E10.

Boliden har erhållit tillstånd från länsstyrelsen samt Trafikverket för att tillfälligt kunna stänga av vägen vid sprängning. Den avstängda vägen rör en tre kilometer lång sträcka längs med E10. Planerad sprängning är tisdagar klockan 20:00, vägen ska då maximalt vara stängd 15 minuter för ordinarie trafikanter och

maximalt 5 minuter för blåljusenheter. Vissa avvikelser kan förekomma i enlighet med gällande tillstånd.

Rutiner om hur kommunikation kring avstämningen av vägen finns framtagna. Boliden ska, i god tid före, planerad avstängning kontakta berörda myndigheter samt intressenter. Samma dag som avstängning sker meddelas sambandscentraler och trafikledningscentralen. Trafikanter kommer att kunna se avisering på display vid vägkanten. När vägen stängs av görs det med trafikljus samt bommar i båda körriktningarna. Efter att sprängning är genomförd kontrolleras vägen innan öppning.

SERVICE

I Gällivare centrum som ligger cirka åtta kilometer nordväst om planområdet finns kommersiell service så som matbutiker, bibliotek, restauranger, vårdcentral, badhus, sporthall m.m. Ungefär en mil från aktuellt planområde ligger Malmheden, ett externt handelsområde med diverse matvarubutiker och övrig handel.

TEKNIK

Planförslaget möjliggör ett fortsatt nyttjande av befintlig teknisk infrastruktur.

VATTEN OCH AVLOPP

Planområdet ingår inte i kommunens verksamhetsområde för vatten och avlopp.

Dricksvatten tas från ett vattenverk vid Sakajärvisjön, Det finns ett antal dricksvattenbrunnar inom området, bland annat vid Sakajärvi och vid Anrikningsverket.

Avloppsvattnet leds till en trekammarbrunn för grovrening och vidare till sandpumphon och därefter till ett sandmagasin. Avloppsslammet från brunnarna töms regelbundet och slammet omhändertas av Gällivare kommun.

ENERGI OCH ELFÖRSÖRJNING

Planområdet ligger inom Vattenfall Eldistributions elförsörjningsområde.

TELE OCH OPTO

Det finns en optoledning som passerar i norr längs med väg E10. Skanova har teleledningar inom planområdet med flera anslutningar. Inga ledningsområden är utlagda på plankartan.

AVFALLSHANTERING

Avfallet från både Aitik och Liikavaara utgörs främst av gråberg och anrikningssand. Anrikningssanden uppkommer när malmen anrikas i Aitiks anrikningsverk. Hanteringen av anrikningssanden regleras genom Aitiks miljötillstånd.

Icke branschspecifika avfall som uppkommer kommer att sorteras och avsändas för omhändertagande av auktoriserat företag.

KONSEKVENSER

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Detaljplan för Sakajärvi 2:4 m.fl. bedöms innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) genomförs därför parallellt med framtagandet av planen enligt lagstiftningen i 6 kap. miljöbalken. MKB omfattar konsekvenserna av de fysiska förändringar som planen medför och fokus ligger på de värden som berörs direkt av planerade åtgärder, indirekt inom influensområdet och/eller kumulativt. De aspekter som bedömts vara relevanta att behandla i MKB:n är: riksintressen, landskapsbild, kulturmiljö, naturmiljö, ytvatten, grundvatten, rennärning, befolkning och boendemiljö, rekreation och friluftsliv, buller, luft, säkerhet och risk, klimat, miljökvalitetsnormer samt miljökvalitetsmål.

Undersöknings- och avgränsningssamråd med Länsstyrelsen Norrbotten genomfördes 2018-08-27.

Miljökonsekvensbeskrivningen sammanfattas i avsnittet nedan. Miljökonsekvensbeskrivningen i sin helhet granskas samtidigt som detaljplanen.

NOLLALTERNATIV

Som en del i miljökonsekvensbeskrivningen så presenteras ett Nollalternativ, vilket är en bedömning av förväntad utveckling om planen inte antas. Nollalternativet innebär att befintlig detaljplan fortsätter att gälla, vilket innebär att det råder planmässiga förutsättningar för fortsatt gruvverksamhet för Aitikgruvan inom planområdet.

Detta innebär att all mark inom planområdet kan omvandlas till industri. Nollalternativet bedöms innebära fortsatt drift av gruvan med befintliga tillstånd, innefattande tillstånd för dagbrottet i Liikavaara. Detta innebär att den påbörjade verksamheten vid verksamhetsområdet för Liikavaara dagbrott, förutsätts fortgå även i nollalternativet.

En parallell process för nytt grundtillstånd inklusive ny bangård pågår. I nollalternativet motverkas Bolidens planerade utvidgning av dagbrottet i Aitik, utökade upplag för gråberg och morän samt utökade sandmagasin med höjda dammar enligt pågående parallell tillståndsprocess. Detta främst med hänsyn till att de utökningar av upplagen som planeras kommer att behöva bli högre än vad som tillåts i gällande detaljplan.

Ett tillstånd för dammsäkerhetshöjande åtgärder där verkställighetsförordnande har erhållits (mål nr M 302-23) i april 2025. Av denna anledning är bedömningen att de dammsäkerhetshöjande åtgärderna utförs även i ett nollalternativ. Även andra utökningar av gruvindustriområdet bedöms kunna genomföras med stöd av olika tillstånd i nollalternativet med skillnaden att ingen samlad planläggning av gruvindustriområdet som helhet, med tillhörande bedömning av markens lämplighet som gruvindustriområde, sker.

SAMLAD BEDÖMNING

Förutsättningen för bedömningarna av planen är att alla åtgärder (riktlinjer och hänsynstaganden) som är inarbetade i planen vidtas, dock inte att föreslagna åtgärder i senare skeden vidtas.

Tabell 6. Samlad konsekvensbedömning för planen och nollalternativet för samtliga aspekter.

Miljöaspekt	Planen	Nollalternativet
Landskapsbild	Måttligt negativ	Liten till måttlig negativ
Kulturmiljö	Måttliga till stora negativa	Måttliga till stora negativa
Naturmiljö	Stora negativa*	Stora negativa*
Ytvatten	Ingen/obetydlig till positiv	Ingen/obetydlig till positiv
Grundvatten	Ingen/obetydlig	Ingen/obetydlig
Rennäring	Måttligt negativa	Måttligt negativa
Befolkning och boendemiljö	Måttligt negativa	Ingen/obetydlig
Rekreation och friluftsliv	Liten negativ	Liten negativ
Buller	Måttliga till stora negativa	Måttliga till stora negativa
Luft	Liten negativ	Ingen/obetydlig till liten negativ
Säkerhet och risk	Måttlig risk	Måttlig risk
Klimat	Måttliga till stora negativa	Måttliga till stora negativa

*Då delar av området inte omfattas av framtagna artskyddsutredning finns osäkerheter avseende den samlade bedömningen för naturmiljö med hänsyn till påverkan på arter

RIKSINTRESSEN OCH SKYDDADE OMRÅDEN

RIKSINTRESSE VÄRDEFULLA ÄMNEN ELLER MATERIAL

I riksintressepreciseringen anges att Aitikgruvan har en stor betydelse för Sveriges försörjning av metall samt att en viktig förutsättning för dess produktion är tillgången på mark för gråbergssupplag och sandmagasin. Planförslaget bedöms därför gynna riksintresset för värdefulla mineraler.

RIKSINTRESSE KOMMUNIKATIONER

Det bedöms inte uppstå någon påtaglig skada på riksintresse kommunikation som utgörs av E10, Malmбанan samt stickspåret mellan Malmбанan och Aitikgruvan till följd av planförslaget.

RIKSINTRESSE TOTALFÖRSVAR

Det bedöms inte uppstå någon påtaglig skada på riksintresse totalförsvar till följd av planförslaget. Försvarsmakten ska remitteras alla objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

RIKSINTRESSE RENNÄRING

Delar av planområdets nordöstra del, i anslutning till Liikavaara liksom ett område mellan sjön Sakajärvi och gruvområdet, omfattas av riksintresse för rennäring enligt miljöbalken 3 kap 5 §. Uttrycket för riksintresset vid Liikavaara är kärnområde för samebyn samt vid Sakajärvi en svår passage. Detaljplanen möjliggör utvidgning av verksamheten i öster, inom området som ligger inom riksintesse rennärrings kärnområde.

Påverkan på riksintresset innebär en arealförlust samt försvårad flytt. Med de skadelindrande åtgärder som planeras bedöms påverkan ej nå upp till påtaglig skada på riksintresset.

Renflyttleden som är av riksintresse och som går igenom området, mellan Aitikdagbrottet och sjön Sakajärvi, säkerställs med en planbestämmelse för att möjliggöra att den återöppnas vid avslutad produktion i Liikavaara dagbrottet.

RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV

Dundret, väster om planområdet, omfattas av riksintesse friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (området är även naturreservat och Natura 2000-område). Dundret omfattas inte av detaljplanen, däremot är Aitik idag väl synligt från Dundret och med de högre höjderna som planen medger ökar den visuella påverkan. Det bedöms inte uppstå någon påtaglig skada på riksintesse för friluftsliv.

NATURA 2000

I anslutning till planområdet finns flera vattendrag; Leipojoki, Vassaraälven som alla rinner ut i Linaälven samt delar av Myllyjoki som ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem.

Byte av primärrecipient till Linaälven bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för Leipojoki och Vassaraälven jämfört med nuläget då halterna av flertalet ämnen skulle hamna i nivå med naturliga bakgrundshalter.

Om ingen bräddning sker till Leipojoki skulle det leda till att kriterierna för naturtypen "Mindre vattendrag" uppfylls på ett bättre sätt än idag. Den utredning som har genomförts för att kunna bedöma påverkan av att släppa överskottsvatten direkt till Linaälven visar att de väsentligt bättre spädningsförhållandena bedöms leda till obetydlig påverkan för djur- och växtlivet i älven. Någon påverkan på utpekade naturtyper eller arter förväntas inte uppstå och recipientbytet bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för Leipojoki och Vassaraälven jämfört med nuläget. Myllyjoki med en buffert på cirka 300 meter på vardera sidan är exkluderat från planförslaget.

Planförslaget bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresse Natura 2000, och inte heller försvåra möjligheten för utpekade naturtyper och arter att uppnå eller bibehålla gynnsam bevarandestatus.

FÅGELSKYDD SOMRÅDE

Sjön Lompolojärvi inklusive strandzon ingår i djur- och växtskyddsområdet Sakalombolo (fågelskyddsområde) som omfattas av skydd enligt 7 kap. 12 § miljöbalken. Södra delen av detta område ligger inom plangränsen. Planen strider inte mot något av de förbud som gäller inom området.

SKYDDSVÄRDA SKOGAR

Ekoparken Leipipir gränsar till det nya planområdet i söder och domineras av myr- och urskogslandskap. Planen påverkar inte detta område.

STRANDSKYDD

Strandskyddet inom planområdet kommer att upphävas i samband med antagande av detaljplanen. Enligt 7 kap. 18 § miljöbalken krävs särskilda skäl för att upphäva strandskyddet. Det särskilda skäl som åberopas för planförslaget är att Aitikgruvan behöver utvidga sin pågående verksamhet. Gruvverksamheten med dess mineralutvinning kan inte tillgodoses på annan plats utanför området enligt 7 kap. 18 e § 4 samt att gruvan är ett angeläget allmänt intresse för kommunen enligt 7 kap. 18 e § 5. Allmänhetens tillgänglighet till stranden är redan mycket begränsad idag och planen bedöms inte försämra denna tillgänglighet. Påverkan på växt- och djurliv bedöms som obetydlig.

ALLMÄNT INTRESSE

RENNÄRING

Bedömningarna som görs i miljökonsekvensbeskrivning baseras på de rennäringsutredningar som är gjorda av Boliden 2018 samt Ecogain 2023. Den senare utredningen gjordes i samband med ansökan om nytt tillstånd för verksamheten vilket innebär fortsatt gruvdrift i Aitikgruvan inklusive Liikavaara samt från pågående dialog mellan samebyn och Boliden.

Planförslaget innebär ett utökat markanspråk för industri. Det större fotavtrycket i renbrukslandskapet kan påverka möjligheten att bedriva rennäring negativt. Detta gäller särskilt planområdets södra delar vid den tidpunkt som ny mark exploateras. Samtidigt säkerställs genomförande av planerade skydds- och funktionsåtgärder vilket lindrar den skadliga påverkan och möjliggör en ordnad och säker flytt. Markens värde för rennäringen i anslutning till planområdet bedöms vara måttligt.

Effekterna av planförslaget bedöms bli måttligt negativa. Sammantaget bedöms därmed konsekvenserna för planalternativet bli måttligt negativa.

De lösningar som föreslagits bör utvärderas kontinuerligt av samebyn tillsammans med Boliden för att identifiera problempunkter och förbättringsområden. Detta gäller framför allt de åtgärder som ska säkerställa flytt öster om gruvan, över E10. Denna del av åtgärdsarbetet är kritisk för att upprätthålla ett funktionellt samband

mellan renbetesområden söder och norr om gruvan. I det fall önskvärda effekter uteblir och barriäreffekter kvarstår behöver alternativa lösningar tas fram i samarbete med samebyn. Dialogarbetet mellan parterna kommer fortsatt vara en kritisk del av åtgärdsarbetet.

Den flyttled och svåra passage som finns inom planområdet, mellan sjön Sakajärvi och Aitik's huvuddagbrott avskärmats med renstängsel. Enligt gällande miljötillstånd föreligger inte hinder mot att spärra av flyttleden tillfälligt under Liikavaara dagbrottets drifttid samt under den tid som behövs efter avslutad brytning, förutsatt att verksamhetsutövaren i samråd med Gällivare skogssameby genomför åtgärder för att möjliggöra flytt av ren. Tillsynsmyndigheten, i detta fall Länsstyrelsen, har möjlighet att öppna flyttleden om de bedömer att det är nödvändigt. Planen säkerställer flyttleden genom planbestämmelse n₁. Bestämmelsen syftar till att flyttleden på ett enkelt sätt ska kunna öppnas samt återinföras vid avveckling av verksamheten i Liikavaara, även om Boliden för tillfället har rätt att stängsla in området.

Till detta finns ett antal övergripande åtgärder och anpassningar som tagits fram i samråd med samebyn, i syfte att minimera skadeverkningar:

- Underhåll av renstängsel.
- Information om planerade sprängningar.
- Stängsla så sent och så lite som möjligt.
- Ökad säkerhet längs E10 – en av de viktigaste åtgärderna kopplade till svår passage.
- Inköp av nya GPS-halsband.
- Uppförande av fyra skiljnings- och samlingshagar för flytt förbi E10 och Aitik/Liikavaara – viktig för svår passage och flyttled. Två hagar uppförda, samebyn har önskat upprustning av två befintliga hagar vilket är i planeringsskede.
- Regelbunden dialog.
- Ekonomisk ersättning för stödufodring och merarbete för flytt förbi verksamheten. Innehåller även bland annat med öronmärkta medel för att minska risken för renpåkörning längs E10.
- Att innan riskområde för stenkast stängslas in säkerställa att skrämselsystem finns installerat för att undvika att ren kommer in i korridoren vid E10.
- I samråd med samebyn och tillsynsmyndigheten utforma renstängsel kring riskområde för stenkast och därefter kontrollera stängslet två gånger per år.
- I samråd med samebyn genomföra åtgärder för att möjliggöra flytt av ren under Liikavaara dagbrotts drifttid samt under den tid som behövs efter avslutad brytning.

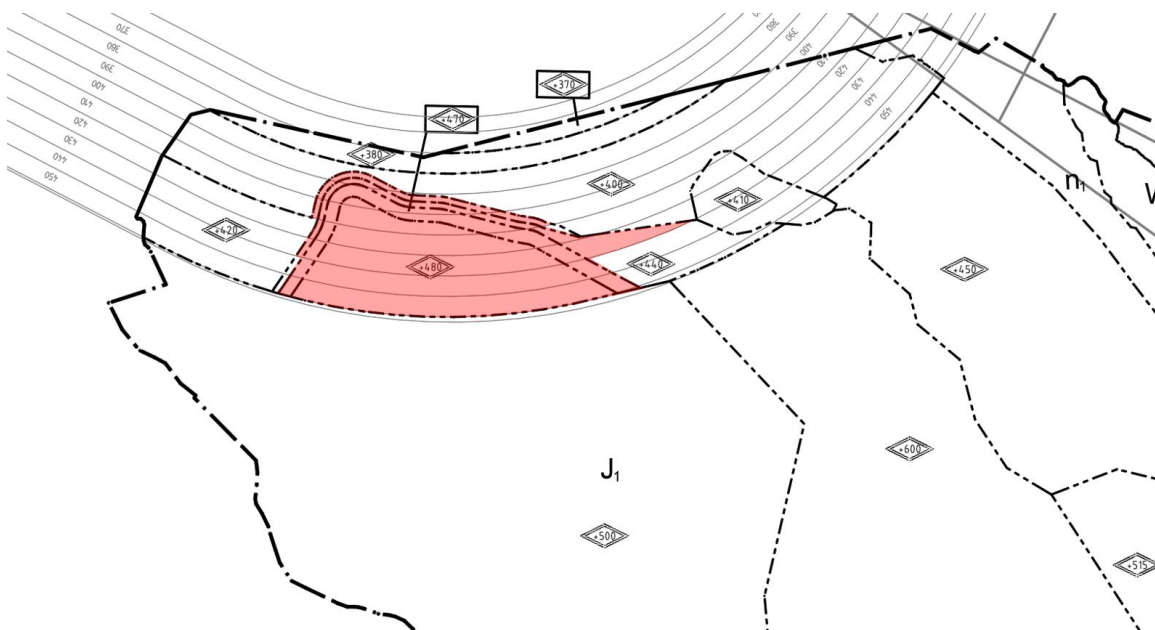
- Under Liikavaara dagbrotts drifttid samråda med representanter för Gällivare skogssameby minst en gång per år, såvida bolaget och samebyn är överens om att samråd inte behövs.

GÄLLIVARE LAPLAND AIRPORT

En flyghindersanalys har tagits fram för att utreda hur de nya upplagen påverkar flyghinderytan. Analysen baseras på de höjder som Boliden redovisat i sin tillståndsansökan. De nya upplagen innebär konflikter med den så kallade koniska zonen, vilket är en tredimensionell skyddsytta, runt Gällivare Lapland Airport. Detaljplanens höjdbestämmelser har anpassats utefter den koniska zonen, samt de höjder som Boliden ansökt om i sitt miljötillstånd, vilka har samråtts med flygplatsen och godkänts av Transportstyrelsen.

Uppbyggnaden av dammar och magasin sker successivt, med en höjning av i genomsnitt 2-3 m/år. Vid ändring till upplagsmetod, från inåt- till uppåtmetod, kommer ett nytt dammkrön att byggas upp till nivån för befintligt. Detta kommer att ske under en period om cirka tre år. Därefter kommer det nya dammkrönet att höjas med 2-3 meter per år.

Påverkan på flyghinderytorna innebär ett intrång av en del av sandmagasinet i flyghinderytan med upp till cirka 70 meter. Inom det genomträngande området ska hinderljus finnas.

Figur 28. Bilden visar var tillåtna höjder gör intrång i den koniska zonen (flyghindersytan) för flygplatsen.

MILJÖKVALITETSNORMER

Detaljplanen berör miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft, vattenförekomster samt fisk- och musselvatten enligt miljöbalkens kapitel 5.

Detaljplanen påverkar inte möjligheten att klara miljö kvalitetsnormerna för luft. Detaljplanens genomförande bedöms inte resultera i något överskridande av miljö kvalitetsnormerna för PM10 eller NO2. Med det dagvattensystem inklusive

åtgärder som planeras och beskrivs i detaljplanen bedöms status för undersökta kvalitetsfaktorer i de berörda ytvattenförekomsterna inte försämrats. Under förutsättning att de planerade åtgärderna genomförs bedöms detaljplanen inte äventyra möjligheterna att följa beslutade miljökvalitetsnormer för aktuella yt- och grundvattenförekomster. Detaljplanen bedöms därmed vara förenlig med miljöbalkens kapitel 5.

UTOMHUSLUFT

Detaljplanen påverkar inte möjligheten att klara miljökvalitetsnormerna för luft.

YT- OCH GRUNDVATTEN

Under förutsättning att allt potentiellt förorenat vatten inom området pumpas vidare till Aitiks vattenhanteringssystem samt att inget läckage sker till avrinningsområdena för Myllyjoki, Sakajärvi eller Sakajoki bedöms effekterna på vattenkvaliteten i vattendragen och sjön bli obetydliga.

Med inarbetade skadeförebyggande åtgärder innebär det utökade planområdet inte någon risk för att kemisk ytvattenstatus eller ekologisk status, med avseende på de särskilt förorenande ämnena, påtagligt försämrats i varken Myllyjoki, Sakajärvi, Sakajoki eller Laurajärvi. Inga miljökvalitetsnormer riskeras försämrats som följd av detaljplanens genomförande.

FISK- OCH MUSSELVATTEN

Kalixälvens mynning är en utpekad vattenförekomst för fisk- och musselvatten. Vattnet bedöms inte påverkas negativt på grund av detaljplanen. MKN för fisk- och musselvatten berörs därmed inte.

HYDROLOGI

DAG- OCH YTVATTEN

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag. Marken inom planområdet är till stor del oexploaterat vilket innebär att det finns stora ytor för naturlig infiltration och dagvattenhantering.

Detaljplanen innebär främst en utökning av området österut, vilket potentiellt kan påverka vattenförekomsterna Myllyjoki, Sakajoki, Sakajärvi och Laurajärvi.

Indirekt sker även påverkan på Leipojoki och Linaälven vid genomförande av den tänkta dagvattenlösning (som planen möjliggör), vilken innebär att avskärmande uppsamlingsdiken anläggs runt planerade gråbergsupplag och industriområdet. Diken syftar till att för att samla upp potentiellt påverkat lak- och dagvatten. Det potentiellt förorenade vattnet leds till Aitiks befintliga vattenhanteringssystem eller recirkuleras i processen.

Bräddning sker i dagsläget från klarningsmagasinet till recipienten Leipojoki men det planeras för att byta recipient till Linaälven som har bättre förutsättningar för att hantera bräddvattnet.

Eftersom vattnet hanteras inom befintliga villkor bedöms de kumulativa effekterna på Leipojoki och Linaälven som obetydliga och att de inte påverkar miljökvalitetsnormerna.

Påverkan på vattenförekomsterna Myllyjoki, Sakajoki, Sakajärvi och Laurajärvi av verksamhetens utökning har beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen till ansökan för nytt miljötillstånd för Liikavaara (Enetjärn, 2018). Den sammantagna bedömningen är att planförslaget inte medför någon risk för försämrade ekologisk status med avseende på hydromorfologiska kvalitetsfaktorer, så som flöde och struktur, i berörda vattenförekomster. Detta då det område som planförslaget tar i anspråk utgör en begränsad del av vattenförekomsternas totala avrinningsområden.

Sammantaget bedöms effekter och konsekvenser som obetydliga till positiva, och att inga miljökvalitetsnormer riskerar att försämrade.

GRUNDTVATTEN

Inom ramen för tillståndsansökan har en grundvattenmodellering genomförts. Modelleringen visar att en utökning av Aitikdagbrottet medför obetydlig eller ingen påverkan på grundvattenflöden till Sakajärvi och Myllyjoki. Grundvattensänkningen i närliggande naturvärdesobjekt bedöms som försumbar.

Den närliggande grundvattenförekomsten bedöms inte påverkas, då ingen märkbar grundvattensänkning förväntas nå området.

Avseende grundvattenförekomsten är dagbrotten de delar av verksamheten som ger upphov till i särklass störst grundvattenbortledning, och därmed störst påverkan på omgivande grundvattenförhållanden. Grundvattenförekomstens närmsta utkant ligger i nuläget cirka 1 kilometer från Aitikdagbrottets kant. Avståndet kommer att minska något hundratal meter när dagbrottet utökas norrut. Utförda beräkningar visar på att ingen tillkommande grundvattensänkning i berg kommer att beröra grundvattenförekomsten. Därmed kommer inte heller grundvattennivåer i jord inom vattenförekomsten att beröras på något märkbart sätt.

Påverkan på ytvatten (Myllyjoki, Sakajärvi, Sakajoki och Leipojoki) via grundvattenutströmning bedöms vara obetydlig, liksom effekter på vattenkvalitet.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för grundvatten vara inga/obetydliga.

Boliden arbetar kontinuerligt med att kontrollera bassänger-, dammar och dikessystem för att förhindra och minimera potentiell diffus spridning av lakvatten från verksamhetsområdet.

NATURMILJÖ

Detaljplanen möjliggör att planområdet exploateras för gruvverksamhet vilket innebär irreversibel påverkan på naturmiljön.

NATURVÄRDEN

Vid fullt utbyggd detaljplan påverkas 230 naturvärdesobjekt med naturvärdesklass 1–3. Inom planförslaget finns cirka 82 hektar av objekt med naturvärdesklass 1, 210 hektar av naturvärdesklass 2, 540 hektar av naturvärdesklass 3. Närliggande naturvärdesobjekt kan också i viss mån påverkas av indirekta effekter som damning och grundvattenavsänkning.

ARTER

Artskyddsutredningen (Pelagia, 2025), som utgår från den artskyddsutredning som gjordes för miljötillståndet, bedömer påverkan på arter utifrån markanspråk, grundvattenpåverkan, damning, buller och andra störningseffekter som utökad verksamhet kan medföra. Planförslaget reglerar ett större område som industrimark (gruvindustri) än vad som kommer att tas i anspråk enligt befintligt samt sökt miljötillstånd, vilket innebär större markanspråk och därmed ökad påverkan.

Eftersom all mark inom planområdet planläggs som gruvindustri är utgångsläget att befintlig naturmark på sikt kan omvandlas till industrimark.

Genomförd artskyddsutredning visar att flera skyddade och rödlistade arter kan påverkas, vilket i vissa fall kan kräva dispens. För växter bedöms negativ påverkan främst för dofticka, knärot samt vissa lummerarter, men utan risk för påverkan på bevarandestatus.

Flera fågelarter kan påverkas kortsiktigt genom habitatförlust och störning, men då få individer berörs och alternativa livsmiljöer finns bedöms den långsiktiga påverkan som obetydlig. Backsvala och hussvala kan påverkas särskilt, då deras häckningsmiljöer inom industrimark riskerar att försvinna.

För arter som utter, nordfladdermus, brunbjörn och bredkantad dykare bedöms ingen betydande påverkan på bevarandestatus föreligga, men skyddsåtgärder kan behövas för att undvika påverkan på individer.

Vanlig groda och skogsödla förekommer i området och kan påverkas lokalt, exempelvis vid torrläggning av en tjärn. Påverkan bedöms dock inte påverka arternas bevarandestatus.

Hela fågelskyddsområdet Sakalombolo norr om planområdet riskerar i nuläget att påverkas av spridning av buller (ekvivalent ljudnivå överstigande 45 decibel) som i vissa riktningar sprider sig utanför verksamhetsområdet inom angränsande naturområden.

Gruvverksamheten regleras i enlighet med gällande miljötillstånd. Inom ramen för tillståndsprövningen så ingår ansökningar om dispenser i de fall de bedöms aktuella för sökt åtgärd. Ett utökat markanspråk för verksamheten ska föregås med en ny tillståndsansökan alternativt en anmälan om en mindre ändring enligt miljöbalken. Artskyddsförordningen gäller oavsett markanvändning, och ett utökat

markanspråk kan innebära kompletterande inventeringar och artskyddsutredningar samt ett dispensförfarande.

NATURA 2000

Byte av primärrecipient till Linaälven bedöms ge positiva konsekvenser för Leipojoki och Vassaraälven, då halter av de flesta ämnen förväntas minska till nivåer nära bakgrundshalter. Om bräddning till Leipojoki upphör förbättras även förutsättningarna för naturtypen "Mindre vattendrag".

Den utredning som har genomförts för att kunna bedöma påverkan av att släppa överskottsvatten direkt till Linaälven visar att de väsentligt bättre spädningsförhållandena bedöms leda till obetydlig påverkan för djur- och växtlivet i älven. Någon påverkan på utpekade naturtyper eller arter förväntas inte uppstå och recipientbytet bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för Leipojoki och Vassaraälven jämfört med nuläget.

LANDSKAPSBILD

Aitik är väl synligt från flera platser runt Gällivare, Malmberget, Koskullskulle och från E10. Planförslaget medger en utökning av industriområdet samt en högre totalhöjd för delar av planområdet, så som för gråbergssupplag och dammar. Sandmagasinets högsta totalhöjd höjs till +500 meter över havet utanför flyghinderytan. Inom flyghinderytan är höjden +480. Området för gråbergssupplagen mellan sandmagasin och dagbrottet ges en ny höjd på +600 meter över havet ända ner till plangränsen i söder. I området som omfattar dagbrottet görs ingen förändring av höjder. Söder om dagbrottet höjs totalhöjden till +515 meter över havet. Den östra delen av planförslaget som bland annat omfattar verksamheten i Liikavaara har en högsta totalhöjd av +385 meter över havet enligt planförslaget.

Söder om dagbrottet varierar höjningarna av totalhöjd mellan 50-150 meter, det vill säga den totala höjden över nollplan blir mellan 450-600 meter. Några ytor öster om Aitikdagbrottet, som inom tidigare detaljplan tilläts en totalhöjd om 450 meter, har sänkts till 385 meter vilket är en anpassning till flyghindersytan runt flygplatsen.

Ur allmänhetens perspektiv rör detta både hur synlig verksamheten är samt hur den påverkar utblickarna mot bakomliggande landskap. Totalhöjden på upplagen är påtagliga på nära håll och kommer även att synas på långt håll. Upplagen utgör en artificiell form i landskapet med skarpa kanter mot terrängen i övrigt som består av mjuka, naturliga former.

Figur 29. Nuvarande vy mot Aitik från Dundret. Observera att gällande detaljplan medger högre höjder än vad som är utbyggt i delar av området.

Figur 30. Fotomontage över Aitik med vy från Dundret. Montaget visar möjlig utökning av gråbergssupplag enligt planförslaget, samt planerade dammhöjningar till och med år 2046.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära en måttligt negativ konsekvens för landskapsbilden.

KULTURMILJÖ

Detaljplanen bedöms medföra måttliga till stora negativa konsekvenser för kulturmiljön, i nivå med nu gällande detaljplan, trots att ett större antal fornlämningar påverkas.

Inom planområdet finns fornlämningar som kommer att påverkas i samband med utökningen av gruvverksamheten. Detaljplanen medger exploatering för gruvindustri inom planområdet. En fullt ut genomförd detaljplan, innebär att 26 fornlämningar samt 26 övriga kulturhistoriska lämningar kommer att tas bort. Den historiska läsbarheten i landskapet försvåras avsevärt eller upphör helt, och lämningarna bevaras därmed inte för framtida forskning eller upplevelsevärden. Merparten av fornlämningarna ligger inom det stängslade området som sedan tidigare är planlagt som industri.

Boliden avser, i den mån det är möjligt, att undvika påverkan på fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar och bevara dessa inom planområdet. I de fall detta inte är möjligt kommer tillstånd för borttagande att sökas hos länsstyrelsen i enlighet med kulturmiljölagen. För att begränsa kunskapsförlusten kommer berörda lämningar att dokumenteras i samband med borttagandet, i enlighet med 2 kap. 13 § kulturmiljölagen (1988:950).

Om tidigare okända lämningar påträffas ska arbetet omedelbart avbrytas och länsstyrelsen kontaktas. Även sådana lämningar omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen.

Vidare har utflyttningen av byarna Sakajärvi, Liikavaara och Laurajärvi i samband med gruvans expansion redan medfört ett bortfall av områdets kulturmiljövärden.

HÄLSA OCH SÄKERHET

RISKER

Händelser eller tillbud kopplat till vibrationer och stötvågor, stenkast, dammbrott och kemikalieolyckor bedöms som osannolik och planen innebär inte någon ökad risk. Vid en händelse bedöms påverkan dock bli stor, varför den sammantagna risken bedöms som måttlig.

Instängslingen av industriområdet utökas vilket innebär att viss mark inte är tillgänglig för närboende under den tid som verksamheten pågår.

Avstängningen av E10 vid sprängning kan orsaka lång köbildning och skapa problem för räddningsfordon som måste komma fram. Med de hänsynstaganden som görs så bedöms detta till viss mån kunna begränsas även om risk för påverkan fortfarande kvarstår.

Detaljplanen medger användningsområde för gruvindustri [J₁] som möjliggör etablering av Sevesoverksamhet, en verksamhet som hanterar så stora mängder farliga kemikalier. Att verksamheten är en Sevesoanläggning inom den högre kravnivån vilket medför att olycksrisker studerats i detalj och en omfattande säkerhetsrapport tagits fram.

Uppgifter om kemikaliemängder, utsläpp och säkerhetsrutiner prövas inte inom ramen för detaljplanen. Prövningen görs i stället enligt Sevesolagen, miljöbalken, lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, LBE och lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO.

BULLER

Detaljplanen möjliggör utveckling av området i linje med tillståndsansökan av fortsatt gruvbrytning samt utökad mängd deponerat gråberg och ett utökat moränupplag (mål nr M 3466-23). Deponering av ökade mängder gråberg samt utökning av moränupplaget bedöms endast medföra en begränsad påverkan på bullerspridningen. I takt med att deponierna växer på höjden kan dock bullerspridningen öka, då den naturliga avskärmningen minskar när gruvtruckar kör på högre nivåer. Bullerspridningen har beräknats för en årstypisk situation vid nio immissionspunkter (U1–U9 i bilden nedan) för år 2026 och framåt. Detta innebär drift i planerade brytområden samt full verksamhet i samtliga stationära anläggningar.

Figur 31. Immissionspunktens placering på kartan. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet 2024.

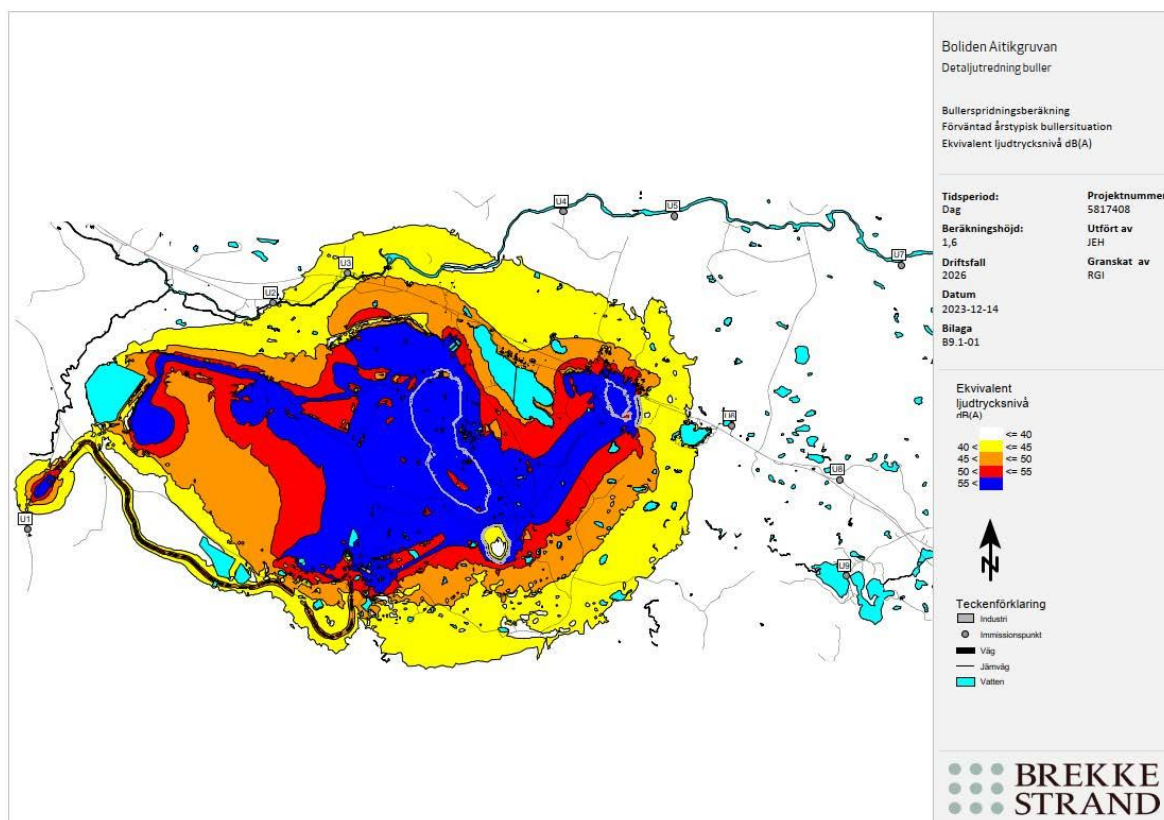
Beräkningarna visar att de högsta ljudnivåerna uppstår i den planerade driftssituationen för år 2026, medan lägre nivåer förväntas för 2036 och 2046. År 2026 beräknas den högsta immissionsnivån uppgå till 43 dB(A) vid punkt U3, dominerad av lastning med grävmaskin. De största bullerbidragen kommer främst från trucktrafik och arbete i dagbrotten, medan fasta källor har mindre betydelse.

Enstaka fastigheter norr och öster om planområdet kan riskera att överskrida riktvärden vid fasad och uteplats, men detta behöver verifieras genom mätningar då beräkningarna är konservativa. Ansökan om undantag för nattnivåer upp till +5 dB(A) har lämnats för vissa områden.

Riktvärden för lågfrekvent buller bedöms inte överskridas.

Detaljplanen väntas öka bullerpåverkan främst norrut mot E10 samt lokalt kring nya upplag och bangård. Det är främst boende längs Nattavaaravägen och fritidshusägare vid Vassara- och Linaälven som påverkas av bullerstörningar till

följd av anläggandet av ett nytt terminalområde samt transporter av material till dammarnas stödbankar.

Figur 32. Bullerspridningsberäkning, förväntad årstypisk bullersituation dagtid år 2026. Källa: Brekke & Strand AB 2023.

Verksamheten medför ingen förändring av trafikmängder på allmän väg jämfört med nuläget och har därför ingen påverkan på bullernivåer från trafik. En eventuell ökning av den spårbundna trafiken med motsvarande ett tåg per dygn kan komma att bli aktuell, en sådan ökning bedöms dock inte påverka den totala bullersituationen.

Konsekvenserna av planförslaget avseende till buller bedöms bli måttliga till stora negativa.

LUFT

Planförslaget innebär fortsatt drift men med ökade dammalstrande ytor och högre deponier, vilket kan öka risken för damning. Boliden avser att motverka detta genom fortsatta och förstärkta damningsreducerande åtgärder. Spridning bedöms främst påverka områden öster om verksamheten.

Diffus damning bedöms komma att ske från hela verksamhetsområdet och framför allt påverka boende, markägare och delar av samebyn som har marker främst öster om verksamheten.

Utsläpp till luft från verksamheten, dvs från sprängning, lastning, transport av malm och gråberg samt transporter till och från gruvan, bedöms under fortsatt drift komma att medföra utsläpp av NO_x, CO, CO₂, HC, SO₂ och partiklar. Utsläppen förväntas minska över tid genom modernare fordon och elektrifiering.

Gällande villkor och miljökvalitetsnormer bedöms fortsatt innehållas. Damning kan tidvis upplevas som störande, men bedöms inte utgöra någon hälsorisk. Sammantaget bedöms planförslaget medföra en liten negativ påverkan på luftkvaliteten.

KLIMAT

Planförslaget medger en utvidgning av dagbrottet i Aitik, utökade upplag och sandmagasin med höjda dammar, ny vattenhantering samt omlokalisering av bangård. Detta medför ökad energianvändning, fler och längre transporter samt ianspråktagande av naturmark som idag binder koldioxid.

Sammantaget innebär genomförandet av detaljplanen ökade utsläpp av växthusgaser jämfört med nuläge, men ökning bedöms som liten i relation till gruvverksamhetens totala klimatpåverkan.

Planförslaget innebär en betydande ökning av utsläpp från verksamheten på kort sikt. Med vidtagna klimatåtgärder i enlighet med Bolidens målsättning om "nettonollutsläpp" till 2050 kan dock utsläppen komma att begränsas. Effekterna bedöms som måttligt negativa på grund av verksamhetens storskalighet. Eftersom känsligheten är hög med hänsyn till möjligheterna att nå långsiktiga målsättningar om utsläpp av växthusgaser i Sverige bedöms konsekvenserna av planförslaget som måttligt till stora negativa. Konsekvensen av planförslaget bedöms vara relativt likvärdigt med konsekvensen av nollalternativet.

SOCIALA KONSEKVENSER

BEFOLKNING OCH BOENDEMILJÖ

Området närmast planområdet idag är gleset befolkat med långa avstånd till närboende och fritidshus. Planförslaget innebär en större och högre exploatering, vilket innebär risk för ökade störningar och barriäreffekter för närboende som följd. Barriäreffekterna utgörs främst av att instängslingen av industriområdet medför att viss naturmark, för den tid som verksamheten pågår, inte är tillgänglig för närboende.

Vid ett fullt utbyggt planförslag bedöms de kumulativa konsekvenserna för boendemiljö som måttligt negativa.

REKREATION

Planförslaget innebär att mark som idag nyttjas för rekreation och friluftsliv tas i anspråk. Jakt, fiske och bärplockning inom planområdet kommer, vid fullt utbyggt planförslag, inte att vara möjligt i de delarna. De skogsbilvägar som finns inom planområdet kan komma att tas bort. Utöver de direkta markanspråk som sker kan planförslaget medföra ökade störningar för rekreation och friluftsliv när industriområdet expanderar även utanför planområdet genom till exempel spridning av buller eller damning.

Planförslaget medger både en utökning av industriområdet samt högre upplag jämfört med nuvarande situation. Detta påverkar både hur synlig verksamheten

kommer vara samt hur intrång i synligheten av bakomliggande landskap. Bland annat blir verksamheten mer synlig från berget Dundret som är skyddat som riksintresse friluftsliv.

De markområden som planläggs bedöms ha ett litet värde för rekreation och friluftsliv, medan närliggande områdena såsom berget Dundret och omgivande skogsmark bedöms ha måttligt till högt värde. Planen genomförande bedöms ha en liten påverkan på rekreation och friluftsliv, i och med att mer mark tas i anspråk.

TRAFIK

Planen omfattar inte några allmänna vägar. Inom området finns interna vägar för verksamheten. Planförslaget medför ingen förändring av trafikmängder på allmän väg eller internt inom verksamhetsområdet jämfört med nuläget. En eventuell ökning av den spårbundna trafiken med motsvarande ett tåg per dygn kan komma att bli aktuell.

Vägar med personbilstrafik respektive truckvägar hålls i största möjliga mån åtskilda av säkerhetsskäl.

AVVÄGNING MELLAN ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska hänsyn tas till såväl allmänna som enskilda intressen vid detaljplanering. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning.

Områden med särskilt värdefulla mineraliska ämnen kan utpekas som riksintresse. Det är Sveriges geologiska undersökning (SGU) som lämnar uppgifter till länsstyrelserna om vilka områden som bedöms innehålla värdefulla ämnen eller mineraler enligt 2 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. De kriterier som SGU använder vid utpekande av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken är att ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov, att ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper och att området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat. Syftet med bestämmelserna om riksintressen är att redovisa vilka intressen som har särskild betydelse och som därför ska ges företräde framför andra intressen när frågor om markanvändning ska avgöras.

Det allmänna intresset i aktuell detaljplan är riksintresset för fyndigheter och mineraler, riksintresse för rennäring, riksintresse för kulturmiljö och en del områden höga värden för naturmiljön.

Kommunen har gjort den samlade bedömningen att det allmänna intresset för mineraler och fyndigheter skall ges företräde, men inte utan anpassning till övriga allmänna intressen.

Utökningen av Aitikgruvan har haft en påverkan på enskilda intressen då inlösen av fastigheter har genomförts i syfte att möjliggöra för expansionen. Då inlösen av fastigheter redan är avklarade bedöms inte ett genomförande av detaljplanen ha någon påverkan på enskilda intressen.

GENOMFÖRANDEFRÅGOR

FASTIGHETER OCH RÄTTIGHETER

De fastigheter som ingår i planområdet listas nedan tillsammans med aktuella förändringar.

Fastighetsbeteckning	Ägare	Förändringar
Del av Sakajärvi 2:4	Boliden Mineral AB	Ingen förändring
del av Gällivare 100:32	Trafikverket	Del av fastigheten förvärvas av Boliden Mineral AB och läggs samman med Sakajärvi 2:4

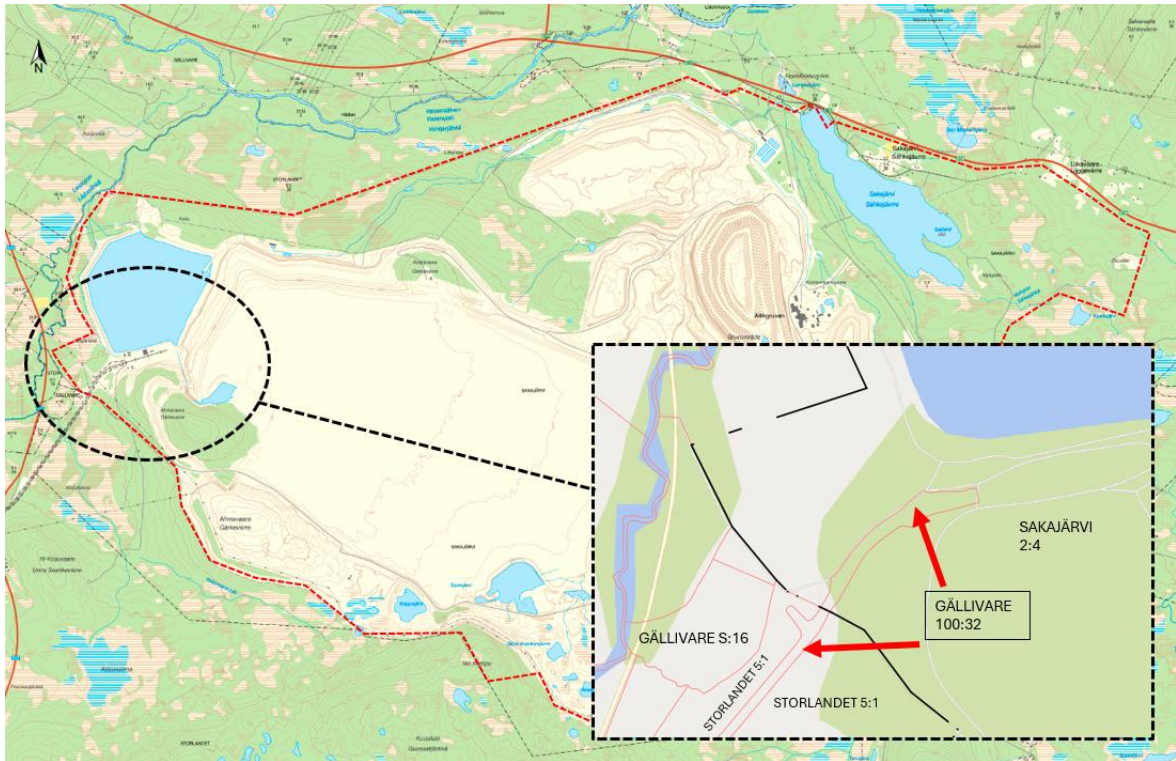
Planområdet berör även delar av samfälligheterna Sakajärvi S:1 och Sakajärvi S:2 båda vägar, samt gemensamhetsanläggningarna Liikavaara GA:1 och Sakajärvi GA:2 som även de är vägar.

FÖRÄNDRAD FASTIGHETSINDELNING

Avsikten är att genom fastighetsreglering tillföra marken all mark inom området till fastigheten Sakajärvi 2:4, vilken idag berör i princip hela planområdet. I och med fastighetsbildningen kan servitut som ledningsrätter och gemensamhetsanläggningar komma att omprövas eller upphävas alternativt att de per automatik komma att upphöra att gälla på grund av att rättigheten blir obehövlig på grund av andra fastighetsbildningsåtgärder.

Generellt gäller, att servitut och ledningsrätter som finns på de fastigheter som berörs av detaljplanen förs över till de större fastigheten i samband med fastighetsreglering.

Boliden ansvarar för initiering och bekostar alla lantmäteriförrättningar.

Figur 33. Den del av fastigheten Gällivare 100:32 som ligger inom planområdet avses förvärfvas av Boliden och läggas samman med Sakajärvi 2:4.

RÄTTIGHETER

Sakajärvi 2:4 belastas av följande servitut:

- 2523-08/46.1. Servitut för väg. Till förmån för fastigheterna Leipir 1:1 och Storlandet 5:1 båda ägda av Sveaskog Förvaltnings Aktiebolag.
- 2523-08/46.2. Servitut för väg. Till förmån för fastigheterna Leipir 1:1 och Storlandet 5:1 båda ägda av Sveaskog Förvaltnings Aktiebolag.
- 2523-11/7.1. Servitut för väg och parkering. Till förmån för fastigheten Gällivare 100:32 som ägs av Trafikverket.
- 2523-11/7.2. Servitut för stängselunderhåll. Till förmån för fastigheten Gällivare 100:32 som ägs av Trafikverket.
- 2523-11/7.6. Servitut för stängselunderhåll. Till förmån för fastigheten Gällivare 100:32 som ägs av Trafikverket.
- 2523-11/7.3. Servitut för trädsäkring. Till förmån för fastigheten Gällivare 100:32 som ägs av Trafikverket.
- 2523-12/32.1. Servitut för väg. Till förmån för fastigheten Leipir 1:1 som ägs av Sveaskog Förvaltnings Aktiebolag.
- 2523-14/9.1. Servitut för väg. Till förmån för fastigheten Leipir 1:1 som ägs av Sveaskog Förvaltnings Aktiebolag.

- 2523-14/9.2. Servitut för väg. Till förmån för fastigheten Storlandet 5:1 som ägs av Sveaskog Förvaltnings Aktiebolag
- 2523IM-14/9630.1. Servitut för kraftledning
- 2523IM-14/9630.2. Servitut för kraftledning
- 25-F2002/576.1. Servitut för väg. Till förmån för fastigheten Sakajärvi 2:1 som ägs av Svenska Cellulosa Aktiebolag, SCA.
- 25-F2004/61.1. Servitut för väg. Till förmån för fastigheten Sakajärvi 2:1 som ägs av Svenska Cellulosa Aktiebolag, SCA.
- 25-IM3-24/89.1. Servitut för väg med mera. Till förmån för fastigheten Sakajärvi 2:1 som ägs av Svenska Cellulosa Aktiebolag, SCA.
- 25-IM3-38/308.1. Servitut för väg med mera. Till förmån för fastigheten Sakajärvi 2:1 som ägs av Svenska Cellulosa Aktiebolag, SCA.
- D202100015681:1.1. Servitut för kraftledning, nätstation. Till förmån för fastigheten Läkaren 3 som ägs av Vattenfall eldistribution AB.
- D202500241328:1.1. Servitut för elledning, elanläggning. Till förmån för fastigheten Läkaren 3 som ägs av Vattenfall eldistribution AB.

TEKNISKA FRÅGOR

Exploator ansvarar för utbyggnad av tekniska åtgärder, exempelvis dagvattenanläggningar, som krävs för att säkerställa markens lämplighet vid ett genomförande av detaljplanen.

Vi eventuell påverkan på befintliga ledningar ska exploatören kontakta berörda ledningsägare i god tid. Utsättning av befintliga kablar ska begäras innan arbetena sätts i gång. Befintliga anläggningar måste hållas tillgängliga för berörda ledningsägare under byggtiden.

Kostnaderna för nerläggning eller flytt av ledningar regleras i separat avtal mellan fastighetsägare och ledningsägare. Eventuell anslutnings- och anläggningsavgift bekostas av den part som initierar åtgärden eller avtalas separat.

UTBYGGNAD VATTEN OCH AVLOPP

Detaljplanen medför ingen förändring, då området redan är utbyggt.

ENERGI OCH ELFÖRSÖRJNING

Detaljplanen medför ingen förändring, då området redan är utbyggt.

EKONOMISKA FRÅGOR

PLANEKONOMISK BEDÖMNING

Detaljplanen bedöms vara ekonomisk genomförbar.

INLÖSEN

Planförslaget medför inget behov av inlösen av fastigheter.

PLANAVGIFT

Exploatören, Boliden Mineral AB, bekostar planarbetet och planens genomförande.

ORGANISATORISKA FRÅGOR

ANSVARSFÖRDELNING

- Boliden Mineral AB ansvarar för genomförandet av detaljplanen.
- Boliden Mineral AB ansvarar för att villkor i meddelade miljötillstånd efterlevs.
- Boliden Mineral AB ansvarar för hantering av dagvatten och potentiellt förorenat ytvatten.
- Boliden Mineral AB ansvarar och bekostar flytt av ledningar i samråd med ledningsägare.
- Vid ianspråktagande av oexploaterad mark ska verksamhetsutövaren säkerställa att naturvärden hanteras på ett korrekt sätt. Detta innefattar att relevanta inventeringar genomförs i ett tidigt skede samt att nödvändiga skydds- och kompensationsåtgärder vidtas i enlighet med gällande lagstiftning, såsom miljöbalken. Vid behov ska samråd ske med berörd tillsynsmyndighet.
- Verksamhetsutövaren ansvarar för att åtgärder vidtas om bullernivåerna leder till olägenheter. Det kan bland annat röra sig om omlokalisering av mobila krossanläggningar samt säkerställa så att lastmaskiner avskärmas med lokala bullerskärmar eller att begränsa vissa arbeten under nattetid. I de fall en godtagbar boendemiljö kopplad till buller inte kan uppnås för närboende trots vidtagna skyddsåtgärder kommer Boliden Mineral AB att lösa in berörda fastigheter.

TIDPLAN

- Granskning nr 2: kvartal 2 2026
- Antagande: kvartal 4 2026

Planen får laga kraft 3 veckor efter justerat protokoll, förutsatt att ingen överklagar detaljplanen.

DOKUMENTATION OCH KONTROLL

Ett första steg i en uppföljning av den betydande miljöpåverkan bör vara att kontrollera huruvida de förebyggande åtgärder som föreslagits i miljökonsekvensbeskrivningen har beaktats i det fortsatta arbetet. Detta bör göras löpande exempelvis genom en miljöchecklista.

Utifrån denna uppföljning kan det sedan vara relevant att utvärdera om de föreslagna åtgärderna är tillräckliga eller om ytterligare åtgärder krävs. Det är lämpligt att integrera uppföljningen av planen i redan befintliga uppföljnings- och övervakningsprogram.

Riktlinjer och hänsynstaganden som anges i miljökonsekvensbeskrivningen kommer att följas upp i Bolidens egenkontroll av verksamheten. Syftet med egenkontrollen är att upptäcka brister och hot så tidigt som möjligt under genomförandet så att man kan avhjälpa dem innan skadan hunnit bli stor. Uppföljningen syftar även till att upptäcka brister som behöver rättas till, men också till att i efterhand utvärdera effekten av de genomförda åtgärderna.

För vissa åtgärder kan det krävas särskild prövning enligt miljöbalken eller kulturmiljölagen. Om borttagande av fornlämning krävs kommer Boliden att ansöka om tillstånd för borttagning enligt kulturmiljölagen hos länsstyrelsen. Skulle ett förbud enligt artskyddsförordningen utlösas krävs kommer Boliden att ansöka om artskyddsdispens hos länsstyrelsen. Uppföljningen omfattar i dessa fall även kontroll av att dessa prövningar fullföljs och därefter att lämnade tillstånd och dispenser, inklusive villkor och redovisade skyddsåtgärder, efterlevs och genomförs.

I samarbete mellan Boliden och samebyn bör de lösningar som föreslagits utvärderas för att identifiera problempunkter och förbättringsområden

PRÖVNING ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING

Gruvverksamheten regleras genom tillstånd enligt miljöbalken. I dessa tillstånd anges bland annat vilka skyddsåtgärder som ska vidtas och vilka krav som gäller för att minska påverkan på omgivningen. Tillstånden kan omprövas över tid, vilket innebär att verksamheten kan komma att förändras, till exempel genom nya villkor eller justeringar av verksamhetens omfattning.

Genomförandet av detaljplanen kan antas medföra följande prövningar enligt annan lagstiftning som till exempel miljöbalken, fastighetsbildningslagen, anläggningslagen.

- Skyddsåtgärder för genomförandet av eventuella vattenpassager eller åtgärder i anslutning till vattendrag kommer regleras genom anmälan eller ansökan om vattenverksamhet.
- Tillstånd för markavvattning behöver sökas enligt 11 kap 13 § miljöbalken.
- Prövning avseende upphävande av strandskydd hanteras enligt 7 kapitlet 18 § miljöbalken (1998:808).
- Uppgifter om kemikaliemängder, utsläpp och säkerhetsrutiner hanteras inom ramen för den pågående miljötillståndsansökan och prövas enligt Sevesolagen, miljöbalken, lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, LBE och lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO.

- Artskyddsförordningen (2007:845) reglerar skydd av arter. Det är förbjudet att: påverka en skyddad art eller skada dess livsmiljö. Verksamheten behöver anpassas för att inte påverka eller så krävs en dispens från länsstyrelsen
- Tillstånd enligt kulturmiljölagen krävs för borttagande av fornlämningar. Tillstånd söks hos länsstyrelsen.
- Boliden kommer ansöka om Natura 2000-tillstånd i samband med ansökan om nytt grundtillstånd för Bolidens verksamhet i Aitik.

GRÄNSKVALITÉ

Inom ramen för detaljplanen har SWECO (tidigare Metria) genomfört en fastighetsutredning av de fastigheter som planområdet omfattar.

Norra gränsen till Sakajärvi 2:4, har en lägesnoggrannhet på 0-0,5 meter och södra gränsen på Sakajärvi 2:4 har en lägesnoggrannhet på 0,1-3 meter

Omgivande fastigheter har generellt sett en gränskvalité på 9,5 meter,

Grundkartan justerats utifrån de mätpunkter som återfunnits i fält.

Kvalitetsförbättrande fastighetsindelning rapporterades till Lantmäteriet 2023-09-19.

UTREDNINGAR

FLYGHINDER

- Bilaga 1. LFV 2020-10-14. Flyghindersanalys, *Steg 2-utredning Aitik gruvområde, ESNG Gällivare*
- Bilaga 2. Boliden 2024-06-11. *PM Aitik – Inverkan på flyghinderytor*

KULTURMILJÖ

- Bilaga 3. Tyréns Sverige AB. 2024. *Kulturmiljölämningar inom området.*

NATURMILJÖ

- Bilaga 4. Enetjärn Natur AB. 2016-12-08. *Inventering och bedömning naturvärde - Liikavaara – Planerat dagbrott Gällivare kommun.*
- Bilaga 5. Pelagia Nature & Environment AB. 2023-01-31. *Naturvärdesinventering inom Aitiks industriområde.*
- Bilaga 6. Pelagia Nature & Environment AB. 2023-12-12. *Fågelundersökningar i Aitik-området, Gällivare kommun 2023.*
- Bilaga 7. Pelagia Nature & Environment AB. 2023-12-15. *Naturvärdesinventering vid Aitikgruvan, Gällivare kommun 2023.*
- Bilaga 8. Pelagia Nature & Environment AB. 2023-12-15. *Sammanställning av naturmiljö och skyddade arter – Aitikområdet, Gällivare kommun. 2024-12-11.*
- Bilaga 9. Pelagia Nature & Environment AB. 2025-11-26. *Artskyddsutredning för ny detaljplan vid Aitikgruvan, Gällivare kommun.*

RENNÄRING

- Bilaga 10. Boliden, Ecogain AB & Gällivare skogssameby. 2024-09-26. *Rennäringsutredning.*

MILJÖRAPPORT

- Bilaga 11. Boliden Mineral AB. 2022. *Miljörapport 2022, Boliden Aitik, Gruvor och anrikningsverk.*

DAMNING, BULLER, VIBRATIONER OCH TRANSPORT

- Bilaga 12. Boliden Mineral AB. 2018-05-07. *Damningssituationen i Aitik idag och i framtiden.*
- Bilaga 13. Brekke & Strand Akustik AB. 2023-12-14. *Aitik 2046 - Detaljutredning Buller.*
- Bilaga 14. Brekke & Strand Akustik AB. 2022-10-24. *Egenkontrollprogram Buller 2022-2024 – Uppföljning av externt buller 2022.*
- Bilaga 15. Nitro Consult AB. 2016-06-22. *Projekt Liikavaara K nr.1, Gällivare kommun - Utredning avseende vibrationer, stötvågor samt stenkast.*
- Bilaga 16. Profu AB. 2023-12-15. *Utsläpp och energianvändning från transporter vid Aitiks gruvområde.*

MEDVERKANDE TJÄNSTEPERSONER

I samband med planarbetet har kommunens tjänstepersoner från Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen, Gällivare kommun, medverkat:

- Sofie Rynbäck, planarkitekt
- Johan Eriksson-Buhr, Planeringschef

Planhandlingar har tagits fram av Tyréns Sverige AB.

- Kajsa Reslegård, uppdragsansvarig samt handläggande planarkitekt
- Evelina Israelsson, handläggande planarkitekt

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen, 2026-06-03

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen

POSTADRESS Gällivare kommun, 982 81 Gällivare

BESÖKSADRESS Tingshusgatan 8-10 TFN (vx) 0970-81 80 00

E-POST post@gallivare.se WEBBPLATS <https://gallivare.se/>